Контрольный экземпляр

МАРША ДОАГІАЛДА ШО, ЛАОСЕРА ДЕЗА ХЬАЬШИЙ!

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 1 СЕНТЯБРЬ, 1984 ШУ. ◆ № 105 (6983). ◆ Мах 3 кап.

ДОТТАГІАЛЕН ИЛЛИ ОАЛАШ БА

КАГИРХОЙ

Укх шера 2 сентябре денз 6 сентябрга кхаччалца Грозне хургда СССР-ен ЛНДР-ен кагирхой доттагІала а солидарноста а вгтара хьалхара ВІашагІкхетар. Дукхача хана дІц да хуш Нохч-ГІалгІайчена Лаосия Халкъа Демократически Республикаи кагирхойн мехкарийн дегаша дахаргда уж гуйран дуъ да. Укх дона хургда хоача а сийрдача а событеех, сакъердаманча мероприятеех.

Цу форумо берзболча балхах, цунга кийчбаларех дуц ВЛКСМ ЦК члена комсомола Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара, Г. ЭЛЬМУРЗАЕВА.

Вай республика столице оттара хьалхи хулаш да кагирхой цу тайпара лоархІаме вІашагІкхетар. Из чакхдакха тІадиллар областной комсомольски организацех боккха тешам болар да. Укхаза ала деза, республика кагирхойх из тешам боагІаш бенналга. Нохч - ГІалгІайчен кагийча наха а мехкараша а доккха даькъа юкъехьу парте XXVI съезда, цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий исторически решенеш кхоачашъяра. 1983 шера итогех областной комсомольски организацена еннай ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе байрахх.

Промышленни предприятешкара, колхозашкара а совхозашкара а итташ йола комсомольско - кагирхой коллективаш хаьал хьалха доархІаьнй карарча шера декхарех, цхьайттаьалагІча пятилетка планаш дика кхоачашъяра тІехьа яхь лелаеш а я.

Теркам тІаозвш да ЛНДР-ан Нохч - ГІалгІайчен юкъе хьалха дена хьадоагІаш дола бувзамаш хилар. Лаосерча дукхача кагирхоша балха профессеш караерзаьй Грозне. № 3 йолча ПТУ хІанз а дешаш ба воашал долча республикера викалаш. Вешта аьлча, ер вІашагІкхетар хилар а дІа-юха довзаш хиллад вай. Цудухьа тхоца къамаьл деш Лаосерча делегаце кулгалхоча белгалдоахар, ВЛКСМ ЦК-с а СНРМЛ ЦК-с а но форум Грозне чакхъяккха аьнна лархІар лаосски кагирхоша доггаьза долаш тІаийца хиъна хилар.

Хургдолаш дола доттагІала вІашагІкхетер белгала да, хьатІадоагІача шера город Москве хургйолча кагирхойи студентийи ХІІ Дерригдуней фестивалата кийчдалара цхьа этап хиларах а.

ВІашагІкхетарга кийчлуш дукха къахьийгад. Хургйолча цу форума дика накъабаха дагахьа республика промышленни предприятей а боахамий а къонача болхлоша шерре яхь йоаржаьй. Комсомольски организацей инициативагІа чакхдаьхад субботникаш, хІаьта цига даьккха ахча кагирхойн студентийн ХІІ Дерригача дуней фестивала фонде дІахьоадаьд. «Грознефть» яхача объединене, «Красный молот», Назрановски «Электроинструмент» яхача заводий, Шалински района «Южный» совхоза комсомольцаша СССР — ЛНДР кагирхой барт цаІ хилара І ВІашагІкхетара доахьашхой цоаш болча хьоашалгІа хьеха боккъо яккхара тІехьа хьинаре къахьега аьнна дика гІулакх дІадоладаьд. Из хьалххалаттарий гІулаих хьаллаьцар республика кагирхоша. Комсомольски агитаторашa а пропагандисташа а хургйолча форума маІанах а цуи дгихарех а лаьца къонача болхлоша чакхъьахай беседаш, митингаш, вІашагІкхетараш.

Цу ден событи а хинна дІаоттаргда советско - лаосски доттагІала клуб хьехлар. ВІашагІкхетар чакхдаллалца болх беш хургья шин мехка делегацей выставкаш, гойтаргда документальни кинофильмаш, хургья кхыйола культурно - массови сакъердаме мероприятеш. «ДоттагІал» яхача клубе довза йиш хургья Лаоса кагирхой Халкъа - Революционни Союза истори, республика кортамукъале баьхьан къинача патриоташа лоаттабаьча къовсамах, Лаоса кагирхоша шоай мохк хозяйственни а культурни а дегІаккхувлара юкъехьочa даьккхах. Советски делегаце выставка дувцаргда Ленински комсомола гІулаххех, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш кагирхоша юкъехьоча даьккхах, дерригача дуней тІа машар хилийтара тІехьа цар деча.

Хургдолча ВІашагІкхетаре дикка теркам тІабохийтаргба кагирхой коммунистически болам вІаштІехьбаккхара дешаех йола опыт екъара. Шинна а оагІоно дакъа лоацача семинаре дувцаргда ВЛКСМ-а, СНРМЛ-а организационно - политически мугІараш чІоагІдаре тІоронашца, кагирхошта идейно - политически кхетам баларе, контрпропаганда ира проблемашца, кагирхой къахьегаме а политически а хьинар айдара торонашца дувзаденна дешаш.

Дуненна атомни тІема кхерам тІаттача тахан/рча дуней халкъашта юкъерча чоалхаенча хьале кагирхой болама хьалхиша латта верттера декхар да машара гІехьарча къовсама тантина хьаир. Тахан машар лорабера тІехьа къовсам лоаттабе беза массе а тайпара, массане а цхьана. Иштта мара лоралургдац даьттара вахар. Из тема юкъмотти дІалоацаш хургья чакхларгдолча ВІашагІкхетаре. Вишлургйоаса событи а хинна дІаоттаргья «Дуне вккхийтаргдац!» яха тІема дувзалара митинг. Цул доакъашхоша кхайпаред дерга еррита чa планета кагирхоша. Форуи кхы тІа а ВІаьхийгІа хулийтаргья советски а лаосски а делегацей концерташ. Масала, сакъердаме програмка кийчъяй Ленинградерча Капранова цІерагІча культуре Двореца берий хореографически коллективо. Шоай говзал дІагойтаргья Нохч - ГІалгІайчен халкъа ансамблаша а.

СССР-а, ЛНДР-а кагирхой доттагІален солидарностеи І ВІашагІкхетаро дІахойодача хана кхы тІа а чІоагІдергда шин мехка юкъера бувзамаш, дегІанхувларгба кагирхой коммунистически болам, шеко а йоацаш, доккха дакъа юкъехьоргда машар лорабара гІулакха.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюрос аргІанарча заседане йийца а йийцар, мога а йир материально - технически база чІоагІъяра, гІишлош яра дІахо индустриализаци ярдеи из дегІайоалара новкъосталдарцеи ювзаенна йола новкъоста К. У. Черненко предложенеш. ХьатІадоагІача шерак шийтталагІча пятилетканеи йола пачхьалкхен планий проекташ кийчъеш уж предложенеш кхоачашъяра дола гІулакхаш белгалдаьхар.

Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомаштеи обкомаштеи, республикай Министрий Советашта, министерстваштеи ведомстваштеи тІадиллад гІишлош еча организацей болх тоабера. производственни мощносташ болх бе йоалалийтара, нах чубаха цІенош, социально - бытовой лаьрхІа йола объекташ хьалъяь яхара 1984 шера йола заданеш кхоачашъяра ниэаши средстваши вІашагІтохара болх чІоагІбелга.

КПСС ЦК Политбюрос могайнр бахача наьха вахара боарам лакхбара гІулакхаш деча боаккха керда гІа хургбола 1984 шера 1 сентябре дена халкъе эшача товарий пачхьалкхен маьхаш лохдарах йола предложенеш. Берий ассортимента издедей, цхьайолча медикаментий, хІаьта иштта цхьадолча кІалай, трикотажа, культурно - бытовойн боахаме эшачеи товарий маьхаш дикка кІезиге лерхІ. Розничн маьхаш лохдергда цхьан шера 2,2 миллиард сома боараме.

Цунца цхьана Политбюрос белгалдаьккхар дІахо а халкъа эша товараш дукхагІа хьаде, цар дикал лакхъе езилга, продукцега, дІадодар лохдара а къахьегама овсарле лакхъяра а хьакъехьара къахьегача коллективай болх хІанзарча пятилетка социальни программа кхоачашъяра кхы тІаьша материальни финансовни кхоачамаш хьадара хилавза дергдоаца хьал хиларах тарре лаккбе безилга.

КПСС ЦК Политбюро хьекар пассажираш дІакхувлара доле бахача яьха хьашташ кхоачашдара ведомственни автобусин паркех кхы а дикагІа рациональни эффективни пайда эцара дешага. Цу дена хьакъехьа КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советан тІайнцача соцам тІа белгалдаьд 1984 — 1990 шерашка йоаккхийча городашка предприятеншта, учреждешта, организацешта юкъера пайда эцача транспорта автобусашка доалаш - доалаш гІулакх дарга доалара де дезараш. Цунца дувзадейна автобусий парк кхычарел хьалха дегІайоалие а городской автобоахамий производственно - техническ база чІоагІъе а лерхІ. Предприятешта организацешта гарантированни транспортни гІулакх делга Іалашдарца, пассажираш дІакхувлара хьалаш тоадарца дувзаденна декхараш кхоачашдара городской Советий исполкомий бокъонаш шерьеи бездтоклам лаккбен лерхІ.

Фашистски ига - Іотакъамах Румыни мукъальякха 40 шу дезар деадеча Румыне социалистически Республике советий партийно - правительственни делегаци яха хиларах новкъоста В. Н. Воротникова яьча информацега хьежар. Могаьй румынски кулгалхоша вІашагІкхетарийн беседайн итогаш чІоагІдаьх дІахо а советско-румынски отношенеш чІоагІъяра. СССР-ан СРР-ан юкъера цхьана къахьегара гІулакхаш [illegible] а оагІоракьера дегІадоалара бола вай нийсъ хуналургбоацалга баькъдаьд.

Политбюрос ладийгІар Чехословаке халкъа - демократически революце юхь дІайолара событи хиларах тарра фашизмаш духьларча къовсама историна юкъехиача Словацки къаьман восстане 40 шу дезара хетаьча торжествашта юкъе дІаьча доалаш хиннача СССР партийно - правительственни делегацех новкъоста Д. Ф. Устинова баьча хоамага. Иссий дола ди дездаро, чехословаки кулгалхоша хиннача вІашагІкхетарашеи беседашеи дІаьккха а хьахьедар СССР-ен ЧССР-ен халкъий доттагІал доххаргдоаш хилар, социализма хьаштаи бахьан, дерригача дуней тІа машар хилийтара тІехьа лоаттабеча къовсаме йола цар цхьоагІо.

КПСС ЦК Политбюро иштта дийцар вай мехка чурча вахарен дунен халкъашта юкъерча политикан цхьадола кхьадола дешаш а.

КХАЧАШ ЛАТТ ХЬАЖКІАШ

Хьувкъам чуэца кийчбеннаб

Гуйре хьатІаккхаьча я, кхашкара балхаш сихденнад. Коартолаш чуэцаш, ялат дІадe лаьтташ кийчдеш, доакъар Іалашдеш боахк «Экажевский» совхоза болхлой. Цунца цхьана кийчлу уж кхашка кхачаш латта хьажкІаш чуэца а. 700 гектара тІа дІайийнай укх шера екажевцаша из мах бола культура. Дукха къахьийга лакха хьувкъам кхебаьб. ПланагІа гектара тІара 25 центнер чуэцаргья, аьнна дош деннадар йар. Хетаргахьа, из цифра лакхагІа хургья. ХІара гектара тІара 30 центнер чуэцаргья, аьнна хеташ ба совхоза специалисташ, Веррига а хьувкъам цхьа фийг ца болбеш, лоацача хана чуйца боажихилга керттера шоай декхар лоархІ совхоза кхаш леладераша. Пятилетка даьлагІча шера Кхачан программа кхоачашъеча беркате дакъа юкъедаьха дага ба уж. Цар дош деннад плана 1500 тонн йолаш, 1900 тонн хьажкІаш йоххаргья, аьнна.

Хьувкъам чуэцара оттаьча планагІа лерхІ лоацача хана — 15 дийнахьа хьувкъам чуийца бакха. Цу гІулакха кийчъяьй совхоза мел йола техника: керда араяьнна, низбола комбайнаш «Херсонец-200». Уж совхозе кхоъ я. Цул совгІа «ППК-4» яха приставкаш а ахка кхы а 4 комбайн хургья хьувкъам чуэцаш.

Комбайнашта кІалхара хьажкІаш, гІадамаш дІакхахьа кийчъяьй 10 автомашин, 20 тракторни тележка.

ХьажкІаш чурца болабелча кхашка дІаара яла маре из езаш кийча латт кхай тІа делаю кухни, технически гІулакх дергдола звено.

Комбайнаш тІа болх беш хургба цІи хеза механизатораш: М-С. Гагиев, М. Гиреев, Х. Дудуркиев, Я. Костоев, Т. Гайтов. Уж ба хІара дийнахьа планаш тІехкхоачаш а еш, на бола ялаташ лоацача хана чуйцдаьккхараш а.

ХьажкІаш чуэцаш йоалдача техникава эша гІулакх де дика кийчъеннай механика С. Тунгоева кулгалду звено а. Укхаза къаьстта дика болх беш ва мастер-наладчик У. Костоев.

ЦІи аьнна, хоастабе мегарболаш ба «ГАЗ-53» яхача автомашиний водителаш Б. Бузуртанов А. Вацаев, кхыбараш. Гурахьа дІадийна ялаташ чуэцача белгалбаьна къахьегаш хиинаб уж. ХІанзе а кийча я цар машинаш хьувкъам чуэцача дизза дакъа лаца.

Хьувкъам чуэцара оттаьча плана тІа белгалъяьхай техника леларгйола маршруташ. ХьажкІаш лелие хьаттаи, уж дІаоттае складаш кийчъяьй.

Август чакхбоаллаш парткома членаш а совхоза специалисташ а вІашагІтеха собрани хиннай. Цигача дийнад хьажкІаш чуэца иштта кийчбеннаб, белгалдаьхаш долаш дола кхоачамбоацараш. ВІашагІъеллай хьувкъам чуэцача оперативно кулгалдергдола штаб.

Хь. Точиев керте латтача парткомо уйла яьй хьувкъам чуэцача идеологически Іалашо яра. Партийни влияни лоаттара вІашагІъехнай хІара участке болх бергбола партийно-комсомольски группаш. Кийчъяьй тойтара агитаци. ХІара комбайна тІа лозунг е транспарант хургья. Хьалха латтача механизатораша карара-кара тела цІе вымпелаш лургья. Къоастадаьд яхьа хьалаш, лургдола совгІаташ.

ХІаьта мукъа болча хана а сагота кургьац механизаторашта. Цу гІулакха а уйла яьй укхаза. Шоай говзал хьокха бахаргба филармонера артисташ, болх беш хургья агитбригада.

Ала йиш я «Экажевский» совхозе хьажкІаш чуэца дика кийчбеннаб, аьнна.

Кийчо ергья яхаш...

«Экажевский» совхоза лаьттаех хоттадена дада «Маяк» совхоза кхаш. Хетаргахьа цхьатарра кхачарга да уж. Совхозо укх шера ялата 400 гектара тІа хьажкІаш дІайийнай. Боахамо леладеча лаьтташка хьежача тоъал доккха кха да уж дІайийцар. ХІанззехьа а тоха ца лой совхозе йолча техниках тайша юте лай кІал яхар кхерам ба хьажкІаш. Цхьабакъда, цу гІулакха яр ма дий, аьнна даь хІама дац укхаза.

«Маяк» совхозе я хьажкІаш чуэцаш йола шиъ комбайни «ППК-4» яха цхьа приставнеа. «Херсонец-200», совхоза керттерча инженеро А. Тутаева яхачох, хьувкъам чуэца кийча я. Вож комбайн кулг тоха дезаш я. ХІанз а комбайна тІа дІачІоагІъяьац приставка. Цхьаькха цаІ «Херсонец» хьожаелга дийцад оаха Сунженски МРО кулгалхоча, йоах керттерча инженеро, цхьабакъда, цох баьйдар хІанз а ховш дац.

МоллагІа болх де дезачун план а оттайий дІаболабу. ХьажкІаш чуэца кийчдалара план оттаьяц укхазе. Храдам боллаш ха а йилла белгалдаьккхадац хІаране де дезар. Хац хІара комбайно дийнахьа мел хьажкІаш чуэцаргья, хьувкъам чуийша маца баргба. Уйла яь яц наьха къахьегамхара белам совгІабаккхара, къоастадаьдац яхьа хьалаш.

Кийчо ергья оаха яхар пайдаца дац из шийн хаинахьа я ца яьлча. ХьажкІаш чуэца ха хьатІаотташ латт. Ди-бийса ца къовсаш, яхаш леладераша хьалкхебаь хьувкъам чуэца саргагІбоала беза совхоза кулгалхой, партийни организаци, беррига къахьегамхой.

М-Б. ЦИЦКИЕВ.

«Заря» яхача «Чечингиплодоовощхоз» объединенена чуйодаш йолча совхозе баьхадараш кхедеш я къона болхло Лагиева Луиза. Цхьа ди дІадахийтац цо шиъ балха норма дикка тІехкхоачаш ца еш. Дика хьайкъай да болх беш йолча бригада нарсан, кхы [illegible].

СУРТА ТІА: «Заря» совхоза баьхадараш кхедеш йола болхло Лагиева Луиза.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

Наурций болама—шерра никъ!

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Шер-шера лакха хьувкъам болаш ялата а доакъара а культураш хьалхеко тха боахама колхозхоша. Иштта беррате къадашйгад укх шера — юкъера дархІача хІара гектара тІара 35 центнер а йоакхаш чуйцад деррига а бола ялат. Из толаи баккарех вІаштІехьдаьннад пачхьалкхенга ялат дохкара плая тІехкхоачашъярал совгІа дІадувча фуяеи концентрированни доакъарен лаьрхІа а корта из амбарашка дІаотталe.

Ялат санна дика хьийкъай укх шера хьайбашта доакъара лаьрхІа оаха дІайийна хинна культураш а: силос кийчъергйола хьажкІаш, аьтан жолача доакъарая йола люцерна, кхы тайпа баьцаш. Цудухьа тха колхоза механизаторий аьттув а боал 1984—1985 шерашка дизза долаш хьайбаш Іалкара дахара а пачхьалкхенга шурреа дукха дохкаре планаш дика тІехкхоачашъяра а мел эшаш дола доакъар кийчде. ХІана цу гІулакха шоай низаш оарцагІдаьха къахьегаш а боахк.

Мишта вІаштІехьдаьннад хьувкъам дика болаш алатеи доакъарен культураш хьалхеее? Шин дешаца аьлча, лаьтта лелалара культура лаккъярах. Тхоай низ дІа ма кхоачча пайда эц оаха хаш дехкаш долчи лаьттаех. Оаха боккха теркан тІабохийт шиъ хаинахьен дикен агротехнически бокъонаш дІа ма деххара лаьтташ кийчдара, органически минеральни удобренеш а тувсаш уж хьаьндаре. тІехьа ца йоалийташ шоай хаинахьа культураш дІайийна ялара, дІадувш дола фу кондицегІа хилийтара, дегІайоагІаш латтараш та шоай хан-хаинахьа дезаш дола гІулакхаш дара, хьакинвараш цхьаккха хІама а ца дойташ чуэцара. Царех моллагІа дола балхаш ший хаинахьа чакх ца доахаш тІехьалалийтача доглоахилга яц лакха хьувкъам чубара. Агротехника тоалa а ца еш шоай хаинахьен дикен чакхдаха деза деррига балхаш.

1985 шерарча хьувкъама тешаме лард йоллара хаинахьен дикен гурахьа дув [illegible] дІахийна дахарая аьбъ ахарен тІехьа социалистически яхь йоаржаяра Наурски района лаьтта леладераша республика беррига механизатораша хаь кхайкараи къовбалдаь тІаийпай тха колхоза къахьегамхоша.

Укх гурахьа 2500 гектара тІа ялатеи доакъарен культураш дІае еш да тхо. 29 август хьатІаотташ цу гІулакха кийчдаь Іодаллад оаха 1400 гектар лаьтта. Шин сменагІа болх беш я 7 трактор. Юхелаца 1100 гектар хулаш дола лаьтта кийчдаь дакха лерхІаш да тхо 10 сентябрь хьатІаотташ. Коартолаш, генараш, ялата лаьрхІа [illegible] хьажкІаш тІайолаш да цох 1000 гектар гарте дола лаьтта.

Ю. ЗИВОРОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатель.

ХЬЕЖАШ Я КОМСИЙ БЕШАМАШ

Самардийнахь, Грозне хилар «Чеченингушвино» яхача объединенена чуйоагІача комсаш делаеча совхозий хьалхалаттача болхлой, специалистий, партийни, советски балхахой совещани. Комсаш сихен дикен чуийца яхарая переработка яран совхозашеи заводашеи яьча кийчонех лаьца, шига къамаьлаш дир объединене начальника А. М. Копева, комсаш лелаяра йолча отдела начальника З. Д. Зубаилова, байдаьа переработка яра йолча отдела начальника Х. Ш. Таигиева.

21 эзар гектар лаьтта дІалаьца укх объединене 46 совхоза комсий плантацеш. Къаьстта дика хьийкъай комсаш Надтеречни, Наурски, Шелковской, Гудермесски районашка. Объединене а совхозий а специалисташа баьча тохкамо хьахьекхад планагІа йохка йоагІараш 97 эзар тонн йолаш 100 эзар тоннал дикка дукхагІа пачхьалкхенга комсаш йохка торо йолаш совхозаш хилар. Іалама хьалаша чІоагІа духьале яь яле а царца мел дувзаденна балхаш агротехнически бокъонаш дІа ма деххара шоай хаинахьен дикен чакхдахарах, уж лелаяра культура лаккъярах, къахьегама даьха морально а материально а хьашташ вІаштІехьдахарах, кхы дукха дика гІулакхаш юкъедоаладарах аьттув баьинаб совхозий карарча шера комсаш дика хьувкъае.

Мишта кийчо яьй объединене боахамаша цхьаккха хІама а ца дойташ лоацача юкъа комсаш чуийца якара? Объединене специалисташа яьча расчетех 20 балха дийнахьа чуийца яха лерхІ еррига комсаш. Цу гІулакха эш 20 эзар болхло, 500 совгІа автомашин, 235 погрузчик, геттара дукха ящикаш. ТІаккха вІаштІехьдергда хІара балха дийнахьа 5 эзар тонн комсаш пачхьалкхена дІачуэца.

Ма хетта дика кийчъяьц совхозаша шоай доалахьа йола грузовикаш, тракторaш. Царех цхьаараш, аккумулятораш йоацаш латт. «Госкомсельхозтехника» новкъосталца из гІулакх а геттара сиха чакхдаккха дезаш да, хІана аьлча касг-каста Іотадаелхача догІаша чІоагІа зе де мег кхаьча яьннача комсашта. Цул совгІа, царга хьапайоахаш 5—6 ди мара даккхийта йиш а яц. Нагахьа санна тІехьайоалийте талха йоалургья.

Къамаьлаш даьраша белгалдаьккхар укх шера дІачулуча комсашта переработка яра «Знаменский», «Калиновский», «Комсомольский», Ленина цІерагІча совхозий заводаш цІенхаштта кийчъяь хилар. ХІанзчул тІехьагІа цхьадола балхаш кхоачашде дезаш я Л. Толстойя, Кирова цІерагІча комсий совхозей ярош. ВІарчча объединене хьанийцача 100 эзар тонн а кхы дукхагІа а комсаш дІачуэца а царна переработка яра а дика кийчъяьй тхьагІар доалкха заводаш.

«Советская Россия» яхача комсий совхоза директора М. Г. Ктошкина совещане аьлар:

— 920 гектара тІара комсаш чуэца езаш ба цу боахама къахьегамхой. Уж раьза болаш дика хьийкъай комсаш. ПланагІа дІаяла йоагІараш 4900 тонн—оаха дІалургья 5717 тонн. ТІаккха дІадоал цхьайтталагІча пятилетка кхаь шера тІадиса хинна декхар а. Нефтяной техникумера 650 студент воагІа тхона комсаш чуэца, кхы тІа эшаш бола болхлой тхоай совхозе бахаш болча пенсионерех, организацешкеи, предприятешкеи къахьегаш болча нахах тхоай совхозе къахьегамхошта вІашагІйоахаргба. ХІара дийнахьа 300 тонн гарта комсаш хьайоахаргйолаш я тха расчет. Наха хьинар айдеина къахьегаргдола морально материально хьашташ вІаштІехьаьяд.

— Укх шера 52 гектара тІа комсаш хьалхехьй оаха, —аьлар къамаьл дечча Гудермески района «Новотроицкий» совхоза бригадира Насуханов Бачас. — Цхьа шу дІадахийтац оаха тхоай декхараш толаме кхоачаш ца деш. ХІара гектара тІара 110 центнер комсаш яха лерхІ укх шера. 26 саг хургья са бригаде комсаш чуэцаш.

Иштта совещане къамаьлаш дир М. Ш. Ахматова — Надтеречни района «Новогорский» совхоза директора, Л. Н. Красина — Наурски района «Победа» яхача комсий совхоза болхлоно, Алиева Марияс — «Наурский» комсий совхоза подрядагІа болх беш йолча дешархой бригада бригадира, М. А. Султыгова — Шалобевски района «Кавказ» яхача совхоза директора, кхычар. гамхой сарпагІбоахаргхила [illegible].

Совещани чакхйоалаш къамаьл дир цига хиннача КПСС обкома бюро члена, Нохч - ГІалгІай АССР Министрей Совета председатела хьалхарча заместитела С. Н. Кокухова [illegible].

Нов. А. Ж. ДЗЕИГОВ ЮРТА БОАХАМ ПРОИЗВОДСТВЕННО-ТЕХНИЧЕСКИ ІАЛАШБАРА ЙОЛЧА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ПАЧХЬАЛКХЕН КОМИТЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам бу:

Нов. Дзейгов Жабраьила Амирхан юрта боахам производственно - технически Іалашбара йолча Пачхьалкхен комитета Председателалла хьожаве.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1984 шу, 31 август.

Нов. К. Н. ПОЖИЛОВИНА «НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ГІИШЛОНХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Республика мехкаьтта промышленноста объекташ хьалъеча доккхий гІулакхаш карагІдуаларахи общественни бахаре-хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни гІишлонхо» яха Сийлен цІи лойла нов. Пожилов Константина Николаевича — «Грознефть» объединене генеральни директора заместитела.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 1984 шу, 30 август.

Толамаш дикагІа хила йиш яр.

Республикерчу совхозийн коллективашта юкъе лерина социалистически яхь дукхаза хьалхара моттигаш яьхай Грозненски районерчу «Атагинский» совхоза коллективо. Боахама къахьегамхоша толамаш доахача зІамига даккъа лаьцаш совхозо чулхьача ерригача юртбоахама продукцех 70 процент кхееш йолча шолгІача отделене лаьтта лелодерашен хьайбаш лелодерашен.

Цеховой партийни организаце нулгал а деш, сихха хьаллаьцер отделене къахьегамхоша КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш, шерра йоаржийр «ДукхагІа, дикал лаккхагІен дІадоаар кІезигагІен доладаш арахеца продукци!» яхача девизагІа лоаттаю социалистически яхь.

Укх шера тІайийцача социалистически дехкараш тІа лаьрхІа да къахьегама овсарле 3 процент лаккхьен продукцега дІадодар 3 процент лоаден.

ТІайийца дехкараш кхоачашдара отделене коллективна оарцагІа мишта йоах коммунисташа, кхай а фермай а болхлоша эгара дикагІа дола къахьегама хьалаш хьадара даьр фуд дувцаш яр отделене цеховой партийни организаце секретара, совхоза нерттерча зоотехника С. Алиева яь отчетни доклад.

Отчето чулоацача юкъа партийни бюрона хьалхашка лаьттача дехкарех цаІ дар коллективна общественни вахара юкъе хьинаре даккъа а доацаш болча дикагІа болча производственникий чотах партийни мугІараш шердар. ХІаьта из дехкар толаме кхоачашдаьд. Нагахьа санна шу хьалха цеховой партийни организаце учете лаьттар 27 коммунист хиннад вале, хІана уж 33 ва. Парте керда хьайийцаш производстве хьалхалатта 6 саг. Царна юкъе ва тракторист Гириев Лема, доярка Каимова Малкан, МТФ болхло Ибрагимова Аминат, механизатор Гайтамиров Гелани, кхыбараш.

Цlенхаштта теркам тІаахийтаб производстве и н и участкашка коммунисташ дІайийсбара. Из хьахьокх укх фактаща. Юкъарчал доацаш производстве болх беш ва 22 коммунист е берригача коммунистех 67 процент, 13 ва царех кхашкара балхаш деш, 9—хьайбаш лаладеча.

Де дезача гІулакхий комплекс отта а яь, дукха балхаш даьд партийни бюро шу хьалха отчетно-хоржамий собране коммунисташа белгалдаьха кхоачамбоацараш дІадахаре.

Ишта, № 2 йолча МТФ доярка Мусаева Ашура белгалдаьккхадар, хьайбаш лелодераштa юкъе кагирхой кІезига хилар. Бакъдар цигара къахьегама хьалаш дикагІдарек цахилар бахьан кагий наха мехкарийн из болх бе тугаш цахилар. Из тержал а даь, партийни бюрон администрацен цхьан массеха гІулакх дир хьайбаш лелодерий къахьегама а селаІара а хьалаш тоадаре. Реконструкци яьй 400 бежна лаьрхІача кхийна, механизаци яьй дерригача балхий процессашта, цІено дилла лоаттаю ферме.

Уж гІулакхаш даьчул тІехьагІа ферма коллективо балха баьккхаб юкъера школаш йистеяьха кагирхой, из бахьан долаш скотникех а дояркех а ахаш комсомоле хила ха йолаш бола къона нах ба. ХІаьта берригаш а болх дика беш а ба.

ДІадахача бІарччача шера а хьайбаш Іалгара доахаш а баьча балха итотех дика толамаш даьхад кагирхоша коммуниста доярка Каимова Малкана, Ибрагимова Липас, скотника комсомольца Исаев Ахьмада, къоначa доярка Дагаева Асмалина.

Организационни гІулакхаш чакхдахар а политико-кхетам балара болх бера а бахьан долаш, толаме кхоачашду укх шера хьалхашка лаьтта производственни дехкараш. Кхе а баь, чубенаб ялатий лакха хьунихьам. 710 гентар йолча майда хІара гектара тІара чуденад юкъера лаьрхІача 24,3 центнер ялат, план 21,3 центнери тІайийца дехкар 23,3 центнери мара ца хиннача. Валха тІа масал гойт коммунисташа подрядни механизированни звеньяй звеньевойша Социалистически Къахьегама Турпала Гайтамиров Ширване, Вагапов Байне, дояркаша—Мусаева Ашура, Дагаева Асмалинас, Іаьсий леладеча Берсанова Пете.

Докладчика а къамаьл даьча коммуниста А. Вагапова а белгалдаьхар баьцовгІаш лелаераштa кхы а лакхагІа толамаш даха новкъарло еш дола кхоачамбоацараш. Иштта, бригадир В. Хусанови партгрупорг М. Кадырови йолча тракторно-кхаш леладеча бригаде ясала лел социалистически яхь йоаржаяра болх, болх беш яц цІе уголок, хан-хана хаьа арахецац «Молнил», яхье котбийнарий сийна байранх урагІа ахийта тІехьабувл.

Доярка Мусаева Ашурас а белгалдаьхар хьайбаш лелодерий ритмично болх бе торо ца хулийта кхоачамбоацараш. Моттигаш кул, йоахар цо, цхьан дени цхьан буси ферме йоккха шура 2,5 центнерага кхоачаш дохлуш. Из хІама кул детта доахаи лерттІа цаккхабар бахьан долаш.

Критика йир ферма коллективаца бу кхетам балара болх мелбалийтача № 2 йолча МТФ бригадира М. Джамбековна. Из бахьан долаш, дукхача дояркаща болх дика бешие, шура яккхера план кхоачашъяц ферма. КІезиг хилац ферме цхьаболча дояркашен скотникашен къахьегама дисциплина теххаеш моттигаш.

Коммунисташа Х. Балащева, Х. Сосланбекова, М. Кадырова шоаш къамаьлаш деш дийцар, хьайбаш кхоабилга овлангара тоаде дезаш хиларех, доахаин хьанкарчи шоаш довш а доадеш а тІера дувлийта йиш цахиларех, доахан Іула воспроизводства гІулакхаш тоаде дезаш хиларах.

БаьцовгІаш лелаеча хьал дикагІа дале а, хІанз а ясала юкъекхува бригадий подряд. Кхоачашъяц коллективни подряда цхьайола положенеш. Ма дарра аьлча, болх беш яц звеньяй советаш.

Дукха замечанеш йир докладчико а къамаьлаш даьча коммуниста а коллективе кхетам балара болх вІаштІехьбаккхара хьакъехьа. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеша идейно-кхетам балара болх тахаларча вахарга хьежжа белга дІадеххаше, пропагандисташа дилла бац шоай болх коллектив производственни дехкараш кхоачашдара оарцагІьакхара тІаберзабаь.

Отчетно-хоржамий собране тІайийцача соцам тІа оттадаьд коммунисташ а ерригa коллектив а производственни дехкараш кхоачашдара, идеологически болх тоабаре оарцагІьакхара декхар.

З. МУХАДИНОВ,
штато воаца корреспондент.

МАЬХАШТА ЙОЛЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН КОМИТЕТЕ

Ма[illegible] йолча СССР Паччахьалкхен комитето дІакхайкаду. КПСС ЦК а СССР Министрий Совета а решенега хьежжа, 1984 шера 1 сентябра дена ПаччахьалкхеХ укх тайпарча халкъа хьашташта оцаш долча товарий розничнн маьхаш лох денниdга:

	маьхаш лохдалера процент (юкъера лаьрхІача)
Ацетатни, триацетатни таьх лаь кІадаш	— 30
Кочамаш, блузаш, кхыдола дайга барцаьаш:	
ацетатни, триацетатни кІадех бокхийчар	— 20
искусственни, синтетически кІадех берий	— 30
искусственни а, синтетически а таьх яь берий тІехдархьа юхаю трикотажни изделеш	— 30
Боамбелавцанови аьхкитех яь берий бельевой трикотаж	— 20
Искусственни, синтетически таьх яь бельевой трикотажни изделеш	— 19
шу даькъе берий —	— 30
Синтетически таьх яь пасата-носочни изделеш	— 20
шу даькъе эластични таьх яь берий колготкаш	— 30
Ацетатни, триацетатни кІадех яь галантерейни изделеш	— 22
Искусственни мехах яь берий баракъаш	— 30
Петарея цІенача тханн цхарелаш	— 17
Импортни кІувсий цхьадола тайпаш	— 20
Цхьадола культурно-бытовой а боахаме а леладу товараш	— 17

Цул совгІа, розничнн маьхаш лохдаь цхьацца долча медикаментий тайпай а.

Лохдаьча розничнн маьхий боарам шера дІалаьрхІача 2,2 миллиард сом хургба.

Кхоана—мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой Ди

Буруш тохара балхий Горячеводски управлене ерригача коллективашна юкъерча социалистически яхь дака хьалхалатташ хьайоагІа Дугаев Іаьла керте латта «Къулбаседа - Брагунски» яхача № 7 йолча буровой хьинар дола коллектив. ЦхьайттагІалгІча пятилетка план хинал хьалха кхоачашъяра тІехьа къовсам лоаттабеш ба коллективера буруш деттараш.

СУРТА ТІА: бурудеттарий коллектив, аьтехьа йисте — буровой начальник А. Дугаев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

БІУБЕННА КЪАХЬЕГАШ НАКЪАБАЬХКАБ

Кхоана вай мехка дезду мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой цІей. ЦхьайттагІича пятилетка диълагІча шерен бІарчача пятилетки заданеш толаме кхоачашъяра политически къахьегамех хьинар айдаь къахьегаш болаш дезду цар шоай цІей. Къаьстта дика къахьегама толамаш доахаш накъабаьхкаб Ленин орден лелоеча «Грознефть» объединене мехкдаьттазой цу дезача денна. «ХІара балха дийнаьха дисциплина тІехдикои хьадар дукхагІеи хилийта!» яхача девизах юрхьача республикански социалистически яхь хьалха лаьтташ болча цар рапорт денад мехкдаьттаи гази аккхара барзІ бетта план тІехкхоачашъярех.

Объединена чуйоагІача дукхагІйолча производственни коллективаша доккхий социалистически дехкараш тІа а ийца хьинар кхе ца деш къахьег. ТІайийца дехкараш мишта кхоачашду аха дешаш наст-наста дувц партийни болхлойн собранешца, партномен профкомен заседанешца. Социально-экономически даькъе дегІаахара планеш кхоачашъяра тІаерзаь мероприятеш чакхъяккхех юккъенцарча партийни профсоюзни организацеша, боахаме кулгалхоша къахьегама коллективашна организаторски политически болх берзаэ вІаштІехьдаьннад цар цхьайттагІлгІча пятилетка планови заданеши тІайийца дехкареши кхоачашдече хоадамболлаш доле толамаш деха.

Укх тІехьарча кхаь шера паччахьалкхен планеш толаме кхоачашъеш хьабоагІа мехкдаьттехой, договорни дехкараш а дизза кхоачашду цар. Цхьаккха бутт дІабаьхийтабац цар цу юкъа мехкдаьттаи гази мехкаре паччахьалкхен планеш занал хьалха кхоачеш ца еш. Махкарча кхьча регионашца нийсйича Іалаьмате чоалханерчe горно-геологически хьалашка буруш а тохаш йоах вай республикe скважинаш. ТІехкІоарга буруш а тохаш йоах уж, буруш тохачара температура 200—230 градусага кхоачаш йоалая йолеш хул, давлени дІахоаш 1700—1400 атмосферага. Цу масалаше къаьгга хьахьокх мел хала да вай республике скважинаш яха.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера планах лаьрхІачул совгІа «Грознефть» объединена мехкдаьттахоша даьккхад 470 эзар тонни «Іаьржа дошув» 223 миллион кубически метр газа. Дукха балхаш ду объединене коллективо Малгобек-Вознесенски, Къулбаседа-Малгобекски, Къулбаседа-Брагунски, Ханкала, Гойт-Корт яхача моттигашкара доаккхаш дола мехкдаьтта кІезиг ца депийтара. Лаьттан чонашкара «Іаьрма дошув» цІендаь хьадаккхара мехкдаьтта тІоанашта низ тІалоеттабеоа физико-химически тайп-тайпанча методех шерра пайда ийбе болебаьб. Духхьал дІадахача шера мехкдаьтта тІоанашта низ тІалоеттабара скважинашка газа Іоа чуяхийтара кхы тІа а декха вІаштІехьдаьлар 120 эзар тонни «Іаьржа дошув». Сихха дегІаув мехкдаьттаца хьайоагІача газах пайда ийбелга а, такая мехкаре дерригача даькъа тІаркул лаккагІа да из вайцига.

Республике дІаоа а хьош а хІара буровой бригадо шера пхи эзар метр буруш тохаре, йиалача канал 25 процент сихагІа скважинеш хьалъяь яхаяа тІехьара социалистически яхь. Цу яхье даькъе лоацаш хьалха латташ я 34 буруш детта бригада. Царех я Старогрозненски УБР-ера Н. Черемухина, И. Басхакова бригадаш, Малгобекски УБР-ера М. Хадиева бригада, Октябрьски УБР-ера Е. Базилевский Я. Халидова керте латта бригадаш, Октябрьски УБР-ера А. Виноградова кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригаде коллектив, кхыбараш.

Укх шера шоллагІча квартале йоккха котало яьккхар «Грознефть» объединена коллективо Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш. Цунна хьоалийр СССР мехкдаьтта промышленноста Министерствеи профсоюза ЦК-и карара кара тела цІе байрах.

«Грознефть» объединене дукха ха йоацаш хиннача партийно-боахаме активе укх тІехьарча шерашча хиннача КПСС ЦК Пленумий решенешта, «1941—1945 шерашка Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо котало яьккха 40 шу дизара» хьакъехьарча соцама топ а луш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателa ноанъоста К. У. Черненкос даьча къамаьлашкара положенеши вывод аши парде а луцаш, доккхий декхараш тІайийцар мехкдаьттахоша цхьайттагІча пятилетка заданеш занал хьалха кхоачашъяра. Уж дехкараш дизза кхоачашдаре шоай ерригa торонаш оарцагІьякхача цар ер шу доладелла декха контрольни заданеш совгІа маьхала яьккхий 10 миллион гергга сома маьхе товарни продукци, 13,4 процент тІеккхоачашъьий къахьегама овсарле лаккъара задени. Из да цар шоай профессиональни цІейна кийдаь совгІат.

Мехкдаьттазой техникo-экономически хьокзамаш тоадаре дукхаха даькъе тІийше да «Грознефтегеофизика» треста бече балха, хьалхарча даькъе цар деш дола сейсморазведочни балхах. Укх шера треста болхлоша кийхаьй кІоарга тохкама буруш тохара йоле оарзІ майда, царех кхоъ «Грознефть» объединене а кийнъеш. Керда геофизически оборудовани а аппаратурен юкъеІоаьляра сейсморазведочни балхаш дІаладе вІаштІехьдаьннад Іаьрмача лоамашка, коммуникацей сеть дикка дегІаеначе районашка. Даьча теллами хьахьекхаь 7—7,5 километр кІоаргечаре юрси тІоанашта кІала фуд, из даьд республикерча малкбузехьарча районашка.

Геологоразведочни балхий эффективность лаккъара доккха даькъе юкъеккуль «СевКавНИПИнефть» института Іилмахошен разработчиашен, геофизика лаьрхІа конструкторско-геологически бюрос. Цар разработкех пайда ийбу вай республике меттел, цун доазол гаьна арахьа а. Уж да цхьа берд бола буруш детта осташ, турбашке гІолла мехкдаьтта тІоанеш техкеш йола приспособленеш, прогнозированни зоне боагІача боарамагІа буруш тохара йоле методика, иштта кхыдараш.

Мехкдаьттахоша, бурудеттараша чІоагІа хоатташи дика дІаэцаши я Грозненски ремонтно-механически заводе, Карабулакски химически реагентий заводе арахецаш йола продукци. Доагара-энергетически базе дегІаккхувлаче доккха даькъа лоац «Грозтрубопроводстрой» треста болхлоша.

ДІаэо а социалистически производстве дегІайоалаяра, цун эффективность лаккъара да дезар да бизза чурча торонех пайда ийбелга, цІенхаштта къовсам а лоаттабеш нийслуш доле кхоачамбоацараш дІададар, цу лестамагІа къахьегамтара болалой оарцагІбехар. Теман вай майора але йиш йолеш да йоккха Іилман-техническа база йолча, лакха квалификаци а инициатива а йола кадреш йолча, йоккха а дІаьхий а опыт йолча мехкдаьттахошен газовикашен шоешта КПСС XXVI съездан цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеша хьайзашна оттадаь дехкараш толаме кхоачашъергда аьна.

В. ИЛЬИН,
КПСС НохчІ-ГІалгІай обкома мехкдаьттаи химически промышленноста отдела инструктор.

КАГИРХОШТА КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАРА ДЕШАЕХ ЙОЛЧА ЛЕКЦЕЙ, ДОКЛАДИЙ, БЕСЕДАЙ ТЕМАТИКА

Парте решенеш, ноанъоста К. У. Черненко къамаьлаш—комсомола балха керттера программа.

Коммунистически парте комсомолеи кагирхойи ю йоакхо.

Ленински комсомол — парте тешаме резерв денал дола гІончен.

Коммунизм хьалъечара комсомола лоархІам лаккхалар.

ДегІаела социализм эргаьнкха тоаяра балха юкъе хьинаре даккъа лацар — комсомола керттера декхар.

Экономически социальни керттера декхараш къестадеча кагирхоша лоаца даькъа.

Халкъа боахама интенсификаци яр — комсомола сийлен декхар.

Кагирхойи техническа прогресси.

Ударни комсомольски гІишлош — советски кагирхоех гражданаш бара школа.

Кагирхой къахьегама турпалал СибарегІен, Гаьнарча Малхбоален, гаьнарча Къулбаседен рузикъаш кардерзадеча.

Байкало-Амурски магистраль биллар — комсомола къахьегама сийлен летописа къаьгга йола оагІув.

Российски Нечерноземье хийца эргайоаккхачара комсомола лоархІам.

Кхачан программа кхоачашъечара комсомола актуальни декхараш.

Общества духьа санкетаме а дисциплинированни а къахьегар — хІара комсомольца эгара хьалха де дезарі патриотически декхари.

Комсомольско-кагирхой коллективий болам шерра ноагІобоалабе.

ЦхьайттагІа пятилетка заданеш кхоачашъечa тха коллективна кагирхоша лоаца лакъа.

Вай предприятера производства къона новатораш.

Мишта кхоачашъю вай коллектива кагирхоша икономи бара режим чІоагІъяра заданеш?

Вай предприяте кагирхошта юкъера къахьегама дисциплина.

Кагирхошта къахьегама а нравственни а кхетам дучара хьехамчала лоархІам.

Ленински комсомол советски общества политически системе.

Паччахьалкхени общественни гІулакхашта доал деча кагирхоша хьинаре даккъа лацар — социалистически демократе лоархІаме белгало.

Вай юрта, района, города Совета къонача депутаташа бу болх.

Боккъонца бола советски общества гражданаш хилар кагирхой сийлен декхар.

Масса оагІорахьара дегІаьена саг хьалкхевар — парте стратегически де лерхІар.

Кхувш йоагІача тІехьенна кхетам балар дІахо тоадеча — парте, паччахьалкхен, общества эгара лоархІаменгІара гІулакх.

Коммунизм Іомаяр — кагирхошта дилла дола ленински васкет.

Кулгадар — йоакхо еш кхувш йоагІача тІехьенна кхетам луп.

ТІагІертта йоакхо е кагирхошта марксистско-ленински мировоззрени классови санкетами болаш, буржуазни идеологица лашар боацаш хургболаш кхетам балара.

Советски кагирхой патриотизми социалистически интернационализми.

Парте а халкъа революционни, тІема, къахьегама традицей кІийлен тІа кхетам ле кагирхошта.

Лакха идейно-нравственни гІулакхаш доахнар хургйолаш кхее къона тІехье.

ЧІоагІде кагирхошта тІемапатриотически кхетам лулга.

Кагирхошта бола ленински хьехам — тІема гІулакх боккъонца Іомадар.

Социалистически Даймохк лорабар — Советий Мехка хІара къоначa гражданина сийлен декхар.

Сийлахь-боккхача Даймехка тІема шерашкара комсомол.

ТІема ветеранашта — комсомольски йоакхо.

Школьни реформа чакхйоаккхачара комсомола лоархІам.

Комсомол — школерча педагогически коллективий тешаме шолгІар.

ДегІаккхувла пионерски организацей инициатива, самодеятельность, творчество.

Лаккхе кхувш йоагІача тІехьена кхетам лучара дезала лоархІам.

Къоначa тІехьенна атеистически кхетам балара декхараш.

Нах баха моттигаш — кагирхошта кхетам балара йола активни сфера.

Коммуниста комсомоле бу болх — парте тІадилла бехктохаме гІулакх.

Эрганьа тоае комсомола балха стиль, формаш, методаш.

Партийни кулгал — комсомол идейни, денал долаш, творчески хьинаре хургхилара дола тешал.

Мехки, социализма, цицара кхелах бола советски кагирхой исторически бехктохам.

ДАИМ ДАХАЛДА СОВЕТСКО-ЛАОССКИ ДОТТАГІАЛ!

ИСТОРЕ ОАГІОШ

РЕВОЛЮЦЕ БАЙРАКХА КІАЛ

1975 шера ноябрь бутт бовш Лаоса ерригача провинцешка чакхъяьлар монархи дІайоаккхилга, центральни административни Іаьдела реорганизаци елга, цунах боккъонца дола халкъа Іаьдал дар тІагІертта дІадехаш хилла дукхача наха даькъа а доацаш йола митингаши демонстрацеши. Демонстранташа дІадехар халкъа викалий конгресс хьеллар: хана йолча управлене органаш кхоачашдаь яьннаяр шоашта хьалхашка оттадаь декхараш. ХІаьта мехка хувцаденнача хьалашца дІахо тарлургйоацаш а яцар.

1975 шера цхьоалагІча декабре дена шоллагІча декабре кхаччалца болх беш хилар Іаьдала провинциальни моттигашкарен Лаоса дерригача халкъашкарен социальни тІоапашкарен ПФЛ геранашцарча низашкарен организацешкарен баьхкача махах латтача халкъа викалий Къаман конгресс. Конгрессо дІакхайкхадир Лаосски Халкъа-Демократически Республика хьахилар, хьайир Лаьххехьара халкъа собрании ЛНДР правительствои.

Шоай халкъо яьккхача новкъара лоархІамах хувцаш, НРПЛ ЦК Генеральни секретара, ЛНДР премьер-министра Кейсон Фомвихана аьлар: «ТкъаьI шера майра къовсам лоаттабаьб лаосски халкъо къам кІалхара даьккхара, американски империализмана духьала. ХІаьта котлова тІехьа котало йоаккхаш, триумфально чакхбаьхкар къам мукъадаккхара къовсам». Халкъа викалий Къаман конгрессе шо доклад еш, премьер-министра белгалдоахар: «Из котало яккхар бахьан долаш сецца тІера даьккхар вай халкъо 80 шу гергга хала шийта Іазап оэийта колониальни доал. Къаман-демократически революцех хилар вай халкъа вахара Іалаьмате халача оттара чакхе, лоала гІабаех мукъаяьхар во вай мехка ерригa этнически группаш. Шийн мехка да а шийн кхела да а хинна дІаттар халкъ».

Лаоса организацеш

Мехка социализм хьалхьара лоаттабеча къовсамa Лаоса керте ког гІерттолга ю духь-духьача общественни организацех.

Эгара дукхагІа нах юкъебоагІар я бахача наькха дерригача тІоаннйн кагийча къамийн викалаш чубоагІаш йола Лаоса къам хьадара Фронт (ФНСЛ). Цун комитеташ хьалий мехка дукхагІа йолча провинцешкен городашкен, уж болх беш я дукхача доакъов предприятешка. ФНСЛ беча балха керттера достам ба халкъий барт чІоагІбар, балачо наькха политически санкетам лаккхбар, къахьегамхой делгашкара шоаш коллективни даь хилара уйлаш дегІаккхувлар. Парте тешаме гІончея, шоллагІарп я Лаоса Кагирхой Халкъа-Революционни Союз. Цунна юкъе ба 200 эзар саг совгІа кагий нахи мехкарийн. Цун членаш ба студенташ, дешархой, болхлой юрташкарен кагирхой. Хьинаре даькъа лоац паччахьалкхен вахара юкъе Лаоса патриотически кхалнаькха ассоциаце а.

ВІАШИ ГІО А ДЕШ

Социалистически доттагІален мехкаша вІаши гІо дар дилла долаш дола хІама да вайна. Хьоаларгья вай Лаосски Халкъа-Демократически Республика. Цунна ноаш яха гІо даьд СЭВ чуйоагІача дукхача мехкаша. Советски Союзо ноанъостал даьд «Интерспутника» система космически бувзамий станци хьаяра билаш деш, оллоф доаккха предприяти юхаметтаоттае, Вьентьяне радиостанци, политехникум, госпиталь хьалъе. Игыми Кадинги яхача хишта тІаьш тахка.

Вьетнама гІо деш хьаьй ирригационни системаш, кагий гидроэлектростанцеш, кирпичий заводаш, мехкдаьтта базаш, дешара заведенеш. **Болгаре** гІо даьд Чампхан яхача хина тІий юхатуллача (120 метр дІаьха). **Венгре** — тІий юхатулаен бройлерни фабрика хьалъен. **ГДР** — велосипедаши, автомобилаши тоаю, кота гІирс бу мастерскеш яхна, **ЧССР** — йий доаккхача завода йола бийдал (хо, мукх) Іалашъе, тІаьш тахка. **Монголе** ноанъосталагІа хьалъяьй нах гаьзарийн лелаю ферма. **Куба** гІо даьд доахан ферма хьалъе.

ДОККХАЛ ДУ ОАХА

Советски Союзен Лаосски Халкъа Демократически Республикин кагирхой доттагІален барт цаІ хиларен ВІашагІкхетаро вай республика бахархой, къаьстта а кагирхой, теркам тІеоза вай доттагІий Лаоса халкъах ма хуъла дукхагІа довзара. Грознерчу № 3 йолча ГСПТУ дешаш ду лаосски кагирхой, царна ях беседа непетех оаха тІехал.

— Хьашара кагий нах, шо Грозне дахаш дола ши шу даьннад, оаш Іомабаь сийлахьа эрсий мотт, дайзад социалистически вахара хьесаш. Эгара хьалха социализм хьалъе болабеннача мехках, цун нахех хьехнинна шоай уйлаех оаш дийцача бакъахьа хетар сона.

Буниво КХАММУНЧКХУН (группа староста): — Тхох цхьаккха а тхоай мехка доазол араваьнна хинавац. Эгара хьалха тхо даьхкад Советски Союзе, дукха хоза уйлаш йоссаьй тха дегашка укхаза дахкаро. Москве оаха цхьа ди мара даьккхадеце а оаха цендаьнна тІайийцар цига тхсайта бІаргадайна итташ дола дика хІамаш. ЛогІена бола советски нах, тІера бола а дукха доазаш-хоаш бола а кагирхой. Тхо наст-наста вІашагІкхетарашка хьех школашкарча а техникумашкарча а интернациональни доттагІала клубашка. Оаха даькъа лаьцад «Родина» яхача совхозе чакхъяьккхача студенчески отрядий слете. Цига хилар оаха массех призовой моттиг яьккха спортивни яхьаш. Дика мах бир цига илле конкурса юкъе оаха даькъа лацара а.

Грозне тхона доттагІий байнаб, са доттагІа ва № 11 йолча техническа училище дешаш вола Миша яха, гІалгІай зІаккаг. Цун дай хьаша чІоагІа везаш хоза доггуйла долаш нах ба, цун вошас а йищас а дийцад сона шоай вахарах-лехарах. Цхьаькха хІама а да тхона хозахеташ. Лаосерча вахарах, тха мехка историех довза лоаш а цох хетташ а ба укх иразеча, беркатеча мехкара кагирхой.

— Оаш лаоссски доша аьча бакъаьхь хетар шоай дезалех. Царга сатесса хурт да дий оаш.

Сулифо Иютсина ВОНГСАЙ: — Лаосе са дезал бах йоккха йоацача Сайсумбуне яхача городе. Да школе историхьехаш ва, нана — лор. Даь-наьна 10 дезалхо ва тхо. Дезал боккха бале а барт болаш ба. Царга сатесса, цу тайпаре хІама моллагІча сагаца а хургдар. Бакъда, укхазара вахар, дешар тха дегацта дезаденна а гарга а да. Тхоай цІагІа долаш тайна наргІета да тхо укхаза.

— Укх мехка нийсдаьллле Советски Союзах цхьаьнакха дийцадарий оаш?

СУЛИФО: — Дийцадар. Тха цІагІа йоккха библиотека я. Аз дийшад Лениннах, вешта цох ца дийша вола саг цхьаьна а мехка хуле тамаш хетт сона, цул совгІа аз дукха дийшай эрсий а советски а лазархой художественни произведенеш. Цар тІа къаьгга хьагуш дер укх иразеча мехкарча наьха вахар, царна кавагІдувли сийлакьа гІуламхаш.

Янгхуа НЕКАО: — ХІанз Лаосе дукха да Советски Союзах дола литература лаосски меттала хинна ва Іеш, эрсий меттала а. Масала, аз дийшад цаьна меттала «Советски Союза истори». Дукха дийшад сона укх мехках Бакински мехкдаьтта института кхоалагІча курсе дешаш волча воккхагІволча вошас а. Цо деша аьнна сийна дешна литература а дийшад аз дукха.

— Шоана хоаш да кхаьна Грозне Советски Союзен ЛНДР-ен кагирхой доттагІален барт цаІ хиларех хьалхара ВІашагІкхетар хургдолга. Цу вІашагІкхетаре дикка моттиг дІалоацаш хургйа тІема дуьхьала къовсам лоаттабаре доаш, оаш фу аргдар цох?

Сулифо: — Тхона хетачох, дика дешарца, дика болх барца машар лорабара гІулакха даькъа юкъедахьа деза оаха а, тхоай хулачох вэ де а гІерт тхо. ХІаьта, шин мехка кагирхой форуме кхы тІа а чІоагІдергда вай халкъашта юкъера бувзамаш, айдергда тІема духьалара хьинар, оаха боккха ихаь хинна даькъа лоацаргда цу хозача ВІашагІкхетаре юкъе. ХІанз эрсий иллеш Іомадеш да тхо, сона чІоагІа дезаденнад царех «Кр илли дІасал кагирхоша» яхар.

Янгхуа: — Оаха доккхал ду вай хьоашалах. Дег тІара баркал ала безам ба тха хоза дог-уйла долча советски наха, Нохч-ГІалгІайчен, берригача мехка наькха — кагирхой а къахьегамхой а Знанеи ди даьнъала а дувцаш.

Беседа яьр
А. КРУТИКОВ.

ЗНАНЕЙ ДИ—СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ЦIЕЙ

ХIАРА ДЕЗАЛА—ДЕГА ГIОЗАЛЕ

Укх шера 1-гIча сентябре вай мехка эггаре хьалха дезду дерригача халкъа цIей — знаней Ди.

Знанешта пропаганда еча, уж йоржаеча къахьегама коллективаш, Iилма учреждений, дешара заведеней, библиотекай, издательстваш цIей да из.

Знанеш карверзаяра советски халкъаца боккха революционни никъ баьб. Советски наькъа образоване боарам кIаллаи таре бац революци хиллалехьа хиннечоа, кхыметтал тIом хьалехьа хиннечунца нийсбича а, хIана дуккха лакхагIа ба из. Нагазьа санна 1939 шера 1000 сага юкъе лакхара а юкъера а дешар чакхдьаккхарех 108 саг мара хиннавеца, хIанз уж 684 саг ва.

1-гIча сентябре вай мехка шоай наIарош хьаелларгья 141 эзар общеобразовательни школаша. Вай республике уж 522 я. Кардача дешара шера цига дешаш хургва 242200 дешарко, подготовительни классашка деше эггара хьалхе школашка боагIарашта юкъе хургда 48000 бер, хIаьта 1-гIча классашка деше воагIаргва 6100 кIаьнки йииги.

Сакъердамеча знаней дуненга бода никъ дIаболалу школера. 1-гIча классагара дальна 10-гIча классага кхаччалца школьникашта тайп-тайпара знанеш луш къахьегархоша, школал арахьа болх беш йолча учреждениеша, библиотекаша.

Дукхача Iилмай лардах урокашкара эц дешархоша знанеш, цудухьа юкъерчеи профессиональни школа реформа яре долча закона тIа кертторча проблемаех лаьрхIад дешар Iомадар а кхетам балара белха а дикал чIоагIгIа лакхъа езаш хилар. Хiара предмет Iилмо дIадехахча тайпара лакхе боарам болаш чакхъяха еза, дешархой знанеши навыкаши кIоаргъеш, идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара болх тоабеш, эстетически а физически а кагирхой дегIабоалабеш.

Укх шера 1-гIча сентябра ди хьалдиза да доккха маIен долча событеша.

Знаней денна хетаь хулача митингашка хьехархой а дешархой а дакъала бувцаш къамаьлаш дергда производстве хьалхалаттарашa, къахьегама ветеранаш, даьш-нанош, «Знание» яхача общества, хьехархой общества, творчески коллективай викалаше, партийни, советски, комсомольски болкхоше.

Школьникий цIей даздеш хьоещалгIа баькха хургба вай республике хьаьший — Лаоса а вай мехка кагирхой организацей а викалаш.

Арайоахаргья школьни комсомольски а, пионерски а организацей байраккаш, декаргда СССР Гимн.

Дешара шу доладаларе тохача гургала катаьлча линейке итогаш ергъа, чакхдьаьнеча къахьегама аьхий дикагIа къахьегашиннеча дешархошта совгIаташ дIалургда, баркалаш кхайкхаргда.

Дешара хьалхарча дийнахьа, эггара чIогIагIа тергам тIабаза хьожаргба хьархоя юкъахьенцарча классашкарча школьникашка. Лакхарча классашкарча дешархоше дакъала бувцаргба знанешка кхачар дукха цар дIаболабаь атта боаца, бакъда, сакъердаме бола сийдола никъ. Мах боацаш царна дIалургда учебникаш цхьаьца художественни книжка. Хьехархоша дIайоахайтаргья царна школа, дуццаргда цун традициях, цар дикагIа кхетаргдолча тайпара къамаьл хургда, сага эвларе знанеша лоацача дакъах, бераша шоаша гойтаргда знанех лаьце шоашта хеар — хьоаргда шоаш дийлла суртеь, хьехаркай хаттарашта жопаш тергда, стихаш ешаргья.

1-гIа сентябрь — из цIей да болх бешше дешаш берий а. Вай хинарча технически прогрессо производствагара дIаддаар кхета а деш, шоай дешара боарам лакхбеш боазхача наькъо цIей.

СССР-е хIаречоа хьабийна бе знанешта бода никъ, хьаштдола професси карерзае, дега иъобалиш дола дешар Iомадо. Социалистически системо мара луш эц из боцьо.

Знаней Ди—из вай парте а пачхьалкхене а хальъа образоване, дешаш боча наькъа, царна знанега бода сийдола никъ боазийташ болча хьаларешой эш йола боаиго а.

Тахан дена хIара шера, дерригача советски халкъа деддергдолаш эггара хьамсарагIа долча цIейх цаI хинна дIалоттаргда из знаней Ди.

Цхьоалагiа сентябрь знаней Ди хинна Iаш, иштта из да Дерригдунен машаре ди а. Из Iахаматта лоархIама гIулакх да. Цунна хетадаь массайолча школашка хургья Машара урокаш. ХIаьта предприятешка, организацешка, колхозашка, совхозашка на чакхйоахаргья митингаш, собраний, тIом ца хилийтара хетаь къийла мероприятеш.

Производственни коллективаша цу дакъалье къахьегаш дакъа ача дIачуяургда Машара фонда.

Г. КУЧЕРЕНКО.
Нохч-ГIалгIай АССР просвещеннии министра заместитель.

КЕРДАДАР ДОВЗИЙТАШ

Юкъерча дешара школе хьехарен кхетам балареи ерриталпроцесс эргальника тоаяра боккха лоархIам болаш да педагогически Iилмана карагIаьлнарех шерра пайда ийбар, хIаьта кхы кIезигагIа лоархIам болаш дац цхьацца болча хьехархой а бIарчача педагогически коллективай а хьалхалаттача опытах ко(?)тIортолга елга а.

Школа реформе балгалдаьнехад школьни практикана юкъе дикагIйола опыт, шкодана а хьехархошта а карагIаьнна мьхера гIулацхаш хьаккханта юкъедоладена дарс ца хилар. Цу боккхачей бекхтонхамерчен болха дамьа лаца декхарийла я хьехархой говзал лакхъяра институт. методически службе деррига доакьош.

Дукха халонаш ийслу знанеш кадаерзаеча. Уж халонаш эше а дешархочун знанешка бода никъ байбе а декхарийла ва хьехархо. Цу тIехьа эггара дикагIа йоал хьехархочун-говзанча, хьехархочун-новаторе. цо тайп-тайпара хьалаш нийсдаларца цу халоний кертгедаар хьалн, уж эшаре уйла ю.

Тха школах лаьца аьтча, из боах уих тайпара чакхбоах: оаха кийчъьй хьалхалатта опыт хьагучалкхара, вIашагIтохара, из шерра дIайовзийтара методикагIа йола юрта болаш рекомендацеш. Хьалхалатта опыт, дешар хьехара керда формаши методаш Iомаяра дешашка хьеж тхо педсоветашкей производственни совещанеш. ХIаьта школе да «Профессех дикагIвар» аха стенд. Тха школе болаш бе шоай болх дика а бокаш, царгара хьожаш эца мегарg а болаш бола хьехархой. Царех ба: юкхьаьнцарча классай хьехархо Л. Плиева, къахьегама урокаш луш йола хьехархо, районе эггара дикагIьарех йолча дешаракой производственни бригада кулгалхо И. Антошиев, иштта кхьбараш.

Хiара денна iоваш, дуккхача шерашка хьаIоеш йола вахара а производственни а опыт коллективана карагIдоала мьхера гIулакх да. ХIаьта оаха ниэ а тьйнар а кходаш цу гIулакхах бизза пайда эцара. ХIана вай мехка школьни реформа е дIайолаенначо хада тетте-ра тхоай термаиге ййлу оаха уж дешаш.

И. ХАМХОЕВ.
№ 2 йолча Плиевски юкъерча школа директор.

СИЙ ДОЛАШ БА ШУН КЪАХЬЕГАМ!

Ер сурт тха корреспондента доаккхача хане цхьа ирс дисадер 1 сентябрь хьалIехкача. Сурта тIа гу шин кхо кхалсаг хьехархой ба, бакъда, хьахьегIа цаI хьехархои ваш дешархой хинна вах ба. Дукха дар цу дийнахье цар шоайла дувца а дагалаца а. Хьехархочо доаккхал дора шай ученицех хьехархо хинна.

Церах цхьаннена — йоккхагIа йолча Гадзиева Халета Азес — тахан дIадоладу 25-гIа дола дешара шу. ХIаьта цунна юхе вагIача гIалгIай кьоначча йоIа — Оздоева Сапарбика Аьсета — хьехархочун болх дIаболабу эггара хьалхара ди да тахана дар.

Аьлча дика дагадоагIа эггара хьалхара шай хьехархочун ди. Из дар 1960 шу, 1-гIа сентябрь. Цу шера Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически институте исторически факультет а кхаад, истори хьеха хьиша ше цу школе хьожамаь ди. Мел дика школа боазе а, массехаза практике йолаш тайп-тайпарча школашка урокаш дIайийхьа яла а, экзамен яла йодаш санна деттаполза Азай дог, цхьа шай тайпара кхерам бар кер тIакIалтIабеезаш дегIазуваж бодаш хиннар. Из кхета а даьIаебаькхача бокхагIа болча коллегаша къамаьл дир Азай эггара хьалхара балхара дийцаьла дувцаш, ташайир кхерезаш кIама доацигагIа. Цу гIулкхо мейраьккхар Аза. Цу хана дена шийна хьехам бинна уж хьехархой бехеш, дегакхоабаш, хIара шера гIабоагIаш болча къонача хьехархошта из тайпа хьехам луш хьайоагIа Халета Аза. Цу хана цу хьехархоша бинна тешамо новкъостал дир цунна эггара хьалхара урок хеттача бесса безаме дIаяхье, кхереш ца ихаа. ХIанз Азе ше а йоккха а говза а балха опыт йола хьехархо.

Школе дикагIчарех я цо кийчъя истори кабинет, боккха хьехам а кхетам а луш чекхйоаш цо хIара шай урок. Цун совгIа, из я политинформатор.

Цо хьехаш знаней Оздоева Аьсет а. ХIанз цуннех а хьехархо хиний. Бакъда, Азе санна истории яц Аьсет. Из филолог я. Дика дешаш Брянски пединститут чакх а яьккха, эрсий мотти литературан хьехаш йола педагог хинна, цо дийнача Назрановерча № 2 йолча школе болх бе цIайнийрзай из. Эггара хьалхара шай белха ди дагадаха Аьсета хьохам бар а цун хинна хьехархо.

—Сагах, цу сахьате хилац хьехарзо,—йоах Азес шай къоначе коллегага. Хов хьо сонта а кура а ца йоалаш, кердачоа, дикачоа тIекхуваш, бераш шоай уйлаш а, хьакъчай а, семелаш а йолаш бола нах болга кхетадеш хьо хула, болх дикагIа дIагIоргба хьа, дешархошта езаш, новкъостеше лоархIаш хургья хьо. Эггара чIоагIагIа коралуче хилалеь бераштa хьалхашка гIалат далийтарех. Уж тайпа хIамаш, боккхийчар дикадой а, цар дикдац хьона. Эггара хьалхарче дийнахьа дена озалуш кхереше ме хилалехь. Из а зуш хьона бераша. Хьехархо яхе сийдоле цIи лораеш а езаш а хилалехь. Иштта хьо хула аттагIа хургда хьона болх бе а, яхе а. Нах беза а, хьа езаелийта а. Ирсе-аттуе хилба хьа!

Шин хинача дешархочоа Гадзиева Халета Азес боакхаш бола лаеца хьал а лоацаш, вай а дакъала бувц Аьсет а, цо мо тахан эггара хьалха шоай къахьегама никъ дIаболабаь къона а, дуккхача хана дена къахьегаш хьайоагIа кхьибола а нах.

В. АВАДИЕВ.
И. ПЛИЕВА сурт.

МАССАНЕ А АЬТТУВ БАЛБА!

Хьехархочун говзал сайна дукхаезаш хиларагIа Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университете деше ихар со. IалашмаIта сиза дIадевар студенчески шераш. Госэкзаменаш дIаеннача тIехьагIа, тхо хьехархой хилара тешал деш дола дипломаш хьадалар тхона.

Республике тайп-тайпарча мIинигашка болх бе дIачэха хьожадир тхо. ХIаьта со Грознерча Нови-Катаяме яхеча поселкерча № 49 йолча школе хьожаьй.

Филологически факультет чакхъяьккхача сона иов, сай школерча дешархоштe гIалгIай мотти литературе хьеха. ХIаьта со школе хьа ме кхьччинга а Iаламаьта безаме со тIанийцар.

Со балха ена школа тхоай поселкера яле а, чIоагIа бIу къожабеш яр со юкъанца укхазе хьайоагIача, хана, бакъда, уна массехи дийнахьа боккхагIболча сай новкъостацца дIахьаккхашта хьинача сона мотт ум улпув кхиче цьенна хIамех сай кхерамзац.

1-гIа сентябрь хьалIехачарга наьза санна сатуеса яр со, хIана аьлча, ма беррe со вахара никъ дIаболалу ди да из. Дешархошера дикьмет тиг чIоагIiьлларга, тха вIаши берг тарга кьожха хургда дIекодадар. Цудухьа сайна могар де лаьрхIа а со, аьса нарольцача гIулакха йиза йола говзане хилар дукха.

Э. АУШЕВА.
г. Грознерча № 49 йолча юкъерча школе хьехархо.

ВАЙ—ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

ДОТТАГIАЛА КЛУБА БУВЗАМАШ

Дешара цхьаккха тIехьаусар воацаш хьабоагIа уих тIеххьарча шерашка МалгIабана района №№ 5, 1, 24 йолча Новорезански школай дешархой. Цар дисциплина а иштта лакхача боарам тIа я. Хiара шера хьнаре дакъа лоац дешархоша «Алханчуртский» совхоза кхашмара илаташ чуэцача, комсашта гIулакх деча.

— Дешархой дешарчара безам совбаларa, цар дисциплина тоелара, юрта къахьегаме хIара шера хьнаре дакъа лоацаш уж хилара бехьаш малагIа да, аьттача школа директора заместителa Цечоев Мувсас аьлар: — Из да дIъ шу хьалха тхоай школе дешархой интернациональни доттагIала клуб оаха вIашагIъелла хилар. Клуба балха юкъе даьла лаьаро лакхъьай дешархой дисциплинина, дешара тIехьа бола цар бекхтонхам, шоай школе меттел, юрта а бIарччача района а сий кхыча моттигашкара бераштa хьалхашка дакка доттадара яхье баьнай.

Из къьыга беагалдоал клубо вай мехкарча а доаза-арахьарча а школай бераштa доттабеча интернациональни бувзамашка хьежача. «Вошал» аьнна цIи енай дешархоша шоай клуба. Шин эмблема а цун. «Даим хьежалба мала!» яха шин лаlа а да. Клуба девиз — «Ленински доттагIала тешаме да тхо, ленински доттагIалца чIоагIа да тхо!»

Тайп-тайпара да клубо чакхдоаха балхаш. Цуи лаьнаца я I-гIчен III-гIчен, IV-гIчен VIII-гIчен классай дешархошца а цар хьашца а ечI беседай тематика, вай мехкаш социалистически мехканашкаи очно-заочни путешествеш, экскурсеш елга, шоай мехка истории культурей дикагIа хьенио йола хьожаш конкурсаш чакхйоахилга.

Шин традицеш а я клуба. Масала, укх шера машаре Дерригдунен, знаней Дерригдоаьнни дешош дездеш оаха чакхйоахаргаш — ялхьанцарча классашка — «Шин дуне — шин тайпа берал», лакхерча классашка — «Тхо — интернационалисташ» яхача темаех йола урокаш. Цул совгIа, «Кортамукъален машари бахьан къовсам доттабеча къонабейраш лоаца дакъа» яхача девизагIа эIамигача антифашиста, кортамукъален машари бахьан йолча къовсамхочун Ди дездергда школе. Вошал лелаеча республикай, социализма-мехкий вахарах йола стендаш. фотовитринаш кийчъю. «Хьай доттагIий-лоалахой боезий хьона?» яхача темах викторинаш ерзъа, мехкара а доазол дехьара а доттагIий. цар мехка лоархIаме йолча исторически событеша дакъала бувцаш письмош, телеграммаш кхухийт. иштта дIахо а.

Ялх сейцех дIат школа интернациональни доттагIала клуб. Уж я: «Са Даьхе — СССР», «Тайп-тайпара бесаш долча галстукий доттагIий». Лекторски группа, массови мероприятеш вIашaтIехьйоаха секцеш, иштта кхыяраш. Школе иштта болх беш я «ДоттагIала почта» яха секци а. Цо кхыча республикай а областий а, иштта социалистически мехкашца письмошца бувзам лелабу. Советски Союза, ГДР, Венгре, Польша, Болгаре, Чехословаке тхьаь итт гораьдаца а юртаца а нахатаьш дIа-хьа яьду кидовцаш. Письмош тIа бераша дувц шоай мехках, дешарах, бечa балхах, шоашта дукхагIа дезача гIулакхах, шоай школах, иштта кхыча шоашта лоархIаме хетача хIамах. Интернациональни доттагIала хетаь лаьрхIа уголок кийчъьй дешархоша. «Машаре карта» аьнца цIи енай цар цунна, «Оаха ладу — тхога а ладу» яхача стенда тIа бIаргаго йиш я «ДоттагIала почтацара» сакъердамегIа дола письмош.

Цул совгIа, кидовцаша айхха бувзам лоттабу тIемаи къахьегамеи ветеранашца, «Алханчуртский» совхозе хьалхле лелаерашца, вай республика наьдарxошца. Айхха бувзамаш леладу оаха Къулбаседа ХIирийчен Октябрьски бархIшерарча школаи Кабардино-Балкарски АССР Майски юкъерча школаи дешархошца. Къахташ дIа-хьа ладарал совгIа, хьоашалгIа дIа-хьа а ух дешархой.

ЛаьрхIа плаш а оттаь кийчлуш я клуб Сийлахь-йоккхача Котало 40 шу дезаш.

Лоалахарча республикай а социалистически мехкий а дешархошца Новорезантски школе кидовцаша лелаеча доттагIала бувзамий довзонаш хIара шера шерлуш доагIа. Цар керда бувзамаш хьаьхинад Дагестана Хасавюртовски районаца, Ставропольски крав Курски районаца, Грузе Казбегски района дешархошца. Цар бернатерча оалаша интернациональни доттагIала кхаз сомбоах хIара денна. — Укх кердача дешара шера кхы а iоерлургда тха доттагIал, — йоах М. Цечоева.

С. ШАДИЕВ.

Соахка Гроэненски педучилище дешаш йолаш диплом хьаэцалехьа хьалхагIа хулача практикагIа Зайцева Елена хьожайир Грознерча № 2 йолча юкъерча школе.

Практика эггара хьалхарча дийнахьа дена массаница а Елена езаелар. Ше керта хьехархочун болх безаши берашца Iимерза йолаш, царна сакъердамегIа а пайданегIа а хургйолча тайпара урок дIаяхьа а чакхьккха а хоаш хиларца. Практике йолаше цо лелайир хилхара кружок. Цу хана масса оагIорахьара дика да Еленас ше йоазийтандаь, шоай школе болх бе из хьожаяр дехаш заявка елар школас. Школа дехар вхоачаш хилар. ХIанз из цу школе болх беш хургйола я. Цунна еннай 1-гIа «в» класс.

ДIадахача каьрча дийнахьа школе хиндача первокнчарка кий хургболча дешархойца цар даьнцех - возхонцеш хьоашал тоссаш. Уж боезаш яр Зайцева Елена Валеровна. Цу хана даьккхадаь сурт.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

БIАЬШЕРЕНЕХ ГIА БАЬККХА ТIЕХ А ДАЬННА...

Эзараш бола сай мехкахой а санна, деша волавелар со наьна меттала духхьашха арадаьннача букварагара. Хьалхарча букварах, Клара Цеткинас хоза ма аллара, «бархIнагIча тамашена» хьисапера хIама тардолар вай крае.

ХIаьта а, со тийша ва, революце кхелла эггара йоккхагIа йола тамаше, из Сийлахь-боккхача Октябра гIулакх тахан дIанкхуьаш дола наьха керда исторически общность — советски халкъ хиларах. Дукха да вайна карагIдийннараш, Коммунистически парте кулгал а деш даь хIамаш, вай даьштей ноаноштей дувцаш а ца хезараш. КарагIдийнарий бе ма боагIара нах бара цкъаза дIаяхача заманга юхаьхекача бакъахьа долаш кул.

XX бIаьшере йодаладе хьалхха,» нийсагIа аьлча, 1897 шера, пачхаьа Россе эггара хьалхара массане юкъара перепись яьча хана, статистика тешал дора цу хана йоазув ховш бола нах гIалгIашта юкъе 1,3 проценти нохчашта юкъе 0,8 проценти мара ца хилара.

Революци хилалехьарча авторех цхьане «Терски ведомостиаш» тIа аздe бокъо а йолаш яздаьд школал совгIа цхьаьнха моттиг а хинай лоаман наьха, царна кхетам телаш — пачхаьа набахте. Укхаза, автора яхачох, нарна эрсий мотт Iомабеш а йоазув хьехаш а хинаб эрсех бола шоай новкъостий.

Паччахьа Iаьдало чакхьяьха политика яр халкъий массашка знанеш, образовани ца кхачийта лаьрхIа. Просвещенна нерте лаьттарех цхьане — пачхаьа министра Делянова 1887 шера шин цхьан циркулярни предписане тIа кхайкадаьд кучерий, лакеий, поварий, бахача наьха «дохекьарча» тIоанех болча кхыбарий бераш гимназе деша дIа ма ийдолда яхаш, хIана аьлча, «шоаш хьадаьккхача наха юкъе дикса деза уж царех тара а долаш».

Довл даьча классо мелла дукхьаленаш увттаьпле а, чIоагIгIа сердалонга гIерташ а эрсий меттаца безам болаш а дар гIалгIай халкъ. Масала, эрсий йоазув ховш волча сагах доккхача хьакъала да лерхIар. Архивни документаша тешал ду, юрташка бахаш хинна нах дилла а шоай берашка дешийта гIерташ, школана йола помещени хьалъяра а школа лелаяра а еча расходашта юкъе дакъа лаца кийча болаш хинии хилара. Наха гучахьара выступленеш еш моттигаш а хулар. «Сатем йохабераша» дIадехар шоай берашта эрсий школаш хьаеллар. Из бахьан долаш СибарегIа вахийтар Наьсарен округерча Дошалкъий-Юртара нхо саг. Цу тайпара выступленеш хиннаяр Кьаскин, Яндаhаькъан отарашка, кхыча нах бахача моттигашка. Областа нерте лаьттараша яьча репрессешта дорхвача хьехархочо М. Ч. Котиева дIадийхад «шин баьде ц..жарий культури а просвещени а долча дуккхача миллионех латтача эрсий халкъа юкъебахьар».

В. И. Ленина шика ховш хиннад, Кавказе даха кхыдолa халкъаш а санна, лоаман нах образованена тIаккхуваш хилар. «Кавказе, — яздьаьд 1913 шера В. И. Ленина,— эрсех доацача халкъий викалаш шоаш ба бераштa эрсий йоазув Iомаде гIерташ».

Культурни революце кIийден тIарча декхарех цаI дар кхайкараштa юкъера йоазув ца хар дIадаккхар. 1919 шера 26 декабре кулг яздир В. И. Ленина «РСФСР бахлча наха юкъера йоазув ца хар дIадаккхарах долча» декрета.

ДункагIа долча лоаман халкъий а санна, шоай йоазув дацар нохчийи гIалгIайи. 1923 шера хьадаьча наьна метта алфавито еллар гIалгIай йоазов лара. Цул тIехьагIа кийчбаьча нохчийи гIалгIайн къамех болча хьехархоша торо хилийтар юкъьанцарча школе наьна меттала дешар хьеха а тIаьккха эрсий меттала хьеха доладала а.

Граждански тIом йисте ма баьлдиге, хьайийлар Горски автономни республика центр хиннача Владикавказе къамий кадраш кийчъяра Горски педагогически институт, Горски юртбоахама институт, специализировании юкъера дешара заведенеш: педагогически техникум, машинаькъа политехникум, индустриальни, кооперативни техникумаш, кхыяраш.

Цу хана хьаел Грозне— мехкдаьтта доаккхачеи мехкдаьтта чакхдоакхачеи промышленноста кадраш кийчъяра йола мехкдаьтта институт. Краснодара, Новочеркасска, Ставропола, Ростова-на-Дону, Ленинграда, Москвая дешара заведенешка къестайора лоаман кагирхошта лаьрхIа йола моттигаш.

Сихха кхоачадора школаш хьаеллара декхар. Иштта, 1922 шера дена 1926 шерага кхаччалца йолча юкъа Нохчийчу хьайийлар 60 школа, ГIалгIайчу — 30.

Ликбезаци «Дешар ца хар дIадаккха» яхаш хинна лозунги дар цу хана белгало. «Къахьегамхой знанена гIаккхуаш ба, — кертагIдоахар В. И. Ленина, — хIана аьлча, из эш царна котбоахара» Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашка эггара хьалха кхоачашде дезаш хинна декхар дар болхлоехи къахьегама яхархоехи йола кадраш кийчъяр. Из декхар кхоачашдара хьайийдаяр болхлой факультеташ. Рабфакий сеть хьаьяр Къулбаседа Кавказа ерригача горадашка. Царна юкъе чIоаггIа лоархIаме яр ГIалгIай, Къулбаседа - ХIирий, Черсий-Балкхарой мехкашта а лаьрхIа хинна Грозне хьайийлла Шерипов Асланбека цIерагIа хинна нохчий рабфак.

30-гIа шераш доладуш къамий кадраш кийчъяра боккхача лоархIаме хилар шерагара шерага дукхагIа хулаш хьаяьхка советско-партийни школаш. В 1927 — 1932 шерашка цига дешаш хиннав нохчийи гIалгIайи ши эзар гаргга саг.

Цул тIехьагIа квалифицированни кадраш кийчъе йолаелар фабрично - заводской ученичества школаш. Вай деношка вайна гуш студенчески город а хинна дIеоттаw латт республика столица — Грозный. Кердаьнннай, ди тIехьа шерлуш а йоагIа вай эггара хьалхара нуа — Къахьегама ЦIеча Байракха орден енна академика М. Д. Миллионщикова цIи лелаю мехкдаьтта институт. Дукха ха йоацаш шай 10 шу дизар белгалдаьккхаа Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен университето. Кхо шу хьалха дуккхьацха студенташ чуийлар Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически институто.

Хьалха кьe, бьде хиннача, кхьаат дешийта ховш воацаш дола саг лехаш юртара юрта кхача моттигашка хьалхийнаб халкъа боахама дерригача доакъоа, искусства специалисташ. Царна юкъе ба филологически Iилмай эггара хьалхара доктора профессора Ю. Дешериев, профессор Д. Мальсагов, филологически Iилмай доктор Ф. Оздоева, медицински Iилмай доктораш Ш. Алиеви Г. Мальсагови, геолого-минералогически Iилмай доктор А. Курскиев, кхыбараш.

Деррига а 60 шу хьалха цхьан кулга шелгаш хилча кхоачам бар Долакха-Юртара йоазув ховш бола нах дагарбара. ХIаьта тахан цхьаккха саг цецвалац цу Долакха-Юртара паьнна геолого-минералогически Iилмай кандидат, доцент Дахкильгов Даутхана Тухан Алжирски мехкдаьттан химеи институте французски меттала кахийча нахан мехкараштeн хьехаш хиннав аьлча.

Мах баь варгвоацаш боккха ба вай крей культурно дегIаккхувалара бола эрсий метта лоархIам. Советски Республикай барттайнача Союзе вай мехка халкъаш вIашагIтохаш дола сийлахь доккха тIий да эрсий мотт, Ленина, Пушкина, Толстоне лебаь мотт. Из да лоаман халкъашта деррига адамий культура нийI хьаелла бокъонца дола дIоагIа. Дукхьат 60 шу совгIа да хьалха шоай эггара хьалхара абат арадаьккхача нохчийи гIалгIайи тахан шоай кьаман театр, филармони, ансамбль, къаман литература, доазол дехьарча столицай дикагIа долча театрийн концертнии залашка, гIид а бахе тIайеш йола искусство я.

Дукхха хувцамаш даьд октябрьски шиэ вай крае. Хьалхарча хана сердалол дукхагIа Iи хиннача лоаман наьха лаьтта, цхьан хана сагах доаллаш дола эггара дикагIа дола гIулакх тIи нийса тохари гоара шьера хилари декхаш хиннача крае хIана езагIа лерхI знанеш, профессиональни говзал, хинана гIабаха хар.

Дешаел дикагIа цифраша дувц лоаман наьха знанешцарча безамах. ДIадахача шера 244 эзар бер дар Нохч-ГIалгIайчен 522 юкъарча образоване школашка дешаш, хIаьта сайрийнарча, мочни, специальни ярашка — 13,5 эзар, 12 техникуме дешаш вар 13600 совгIа дешархо. Дахача шера кийч а ваь арахьецав цар халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошта вола 4200 специалист.

Автономни республике 31 профтехучилище дешаш ва 17500 совгIа эзамнга саги воIи. Шер-шера тIаккхет вай халкъа боахама бIаь специальностах вола 12 эзар совгIа квалифицированни болхло. Л. Н. Толстой цIерагIара пачхьалкхеи университет а чуйоагIаш йолча кхаь вузе дешаш ва 13300 совгIа студент.

Советски наха халкъа просвещене дахьа толамаш Iалашмате доацаш даде а, царте къаьстта тергам тIа а укхийт йовкцо а ю цу участке. ХIаьта цун бахьан кхетадеш а да. Мехка эш къахьегамцара безам боккха бола в, хIаьта иштта, гIулакх довзаш, просвещении, лакха образоване йола нах. Уж кхано дIадехаш дола хIамаш юкъедахад школьни реформа документашта а. КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме кертагIдоахар: «Парти ла гIерташдар ца цунах дукхьал хаьдача боараме еш баш йола саг хинна ца Iеш, эггара хьалха социалистически общества гражданин, шин хила эза идейни установкаш, морали хьештаци, къахьегама а доахача гIулакхий а культура лакха йола коммунизм хьиларе хьалъер хургволаш вайцига сага кхетам лулга вIаштIехьдаьккхар да», яхаш.

Лакхача лоаза бухье кхача гIерташ санна, из сай дола декхар кхоачашде гIерташ да вай.

1-гIа сентябрь — знаней Ди! Бераш а юрташ кIайдеппа тIемеи къахьегамеи ветеранаш а, беррига советски нах вакъабоах цу знаней адама хьакъален торжествана — дерригача халкъа цIейна. Вай сийлахь-боккхача Даймехка массе мийнге бахача наха дилургдаш знаней букеташ, гIирлиндаш, гIадбаха а белабена а болча наха хоздаь из деза Ди.

Ш. ДАХКИЛЬГОВ,
СССР журналистий Союза чл ен.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ИНАРАЛА МАМСУРОВА ЦӀЕРАГӀА

Дукха ха йоацаш Грознерча Карабулакски яхача улицах инарал-полковника Мамсурова цӀи дӀаяхийтай.

Малав из Мамсуров? Мамсуров Хаджиумар ваьв Къулбаседа ХӀирийчен Правобережни района Ольгинское яхача юрта. Пхийтта шу даьлча шай лоӀамагӀа Цӏеча Эскаре мугӀарашка вахав из. Эскаре гӀулакх делга красноармеец волаш дӀадоладаьд. 1919-ча Владикавказ-Грозный районе хиннача партизански отрядашка разведчик а связной а волаш хиннав Хаджиумар. ХӀаьта 1920-ча шера ЧК оперативни группаца цхьана Терски областера белогвардейски бандаш йохаеча дакъа лоац цо.

Граждански тӀом чакхбаьнначул тӀехьагӀа Малхбоалохьен халкъий Коммунистически Университете дешаш хул из. Цӏена Эскаре гӀулакх а ду. Из хиннав Кавалерийски полка комиссар, тӀаккха цун командир. Бола баьб РККА Генеральни штабе.

1936-1937 шерашка советски добровольцашца цхьана вода фашистски мятежникашца испански халкъо лоаттабаьча тӀом тӀа дакъа лаца.

«Майор Ксанти» яха цӀи а лелаеш, ше цига волча хана цо дукхача операцешка дакъа лоац, интернациональни бригадаш вӀашагӀ а ехкаш, уж тӀом тӀа кхувл.

Американски йоазонхочо Эрнест Хемингуэйя «Гургалаш хьанах дек» яхача ший книжка тӀа хьадаьд Мамсуровх.

Цунах яздаьд Испане хиннача советски йоазонхочо И. Эренбурга, «Комсомольская правда» корреспондента О. Савича.

Испански событеш чакхъяьнначул тӀехьагӀа Мамсуров даьхенгахьа цӀавера. Кӏайфиннашца тӀом болча хана Х. Мамсуров Генеральни штабе оперативни группа начальника заместитель а, лаьрхӀа йолча лыжни бригада командир а хул.

ХӀаьта гитлеровски Германеца тӀом хьайнача хана из дивизе командир вар. Цул тӀехьагӀа из хьожаву Къулбаседа Кавказа партизаний болама штаба начальникалла. Фашистски эскар дохаеча дакъа лоацаш хинна кавалерийски дивизеш вӀашагӀйохкара дукха къахьийгад цо цу шерашка.

ТӀехьагӀа Мамсуров хьожаву 2-гӀча гвардейски Крымски кавалерийски дивизе командиралла.

Цу дивизе тӀема гӀулакхех лаьца дукхадар дувц «Кавказ бакъан лаьттача тӀема турпалаш» яхача книжка тӀа.

Дукха ха йоацаш са вӀашагӀкхетар хилар цу дивизе цхьан тӀемахочуца ший командир дика вовзаш хиннача Ножай-Юртарча Джабраилов Алимпашаца. Даьхе бахьан лоаттабеча тӀем тӀа дукхача тӀема совгӀаташца белгалваьнна волча Алимпашас сона дийцар Мамсуровца цуххьашка ший хиннача вӀашагӀкхетарах, тӀом лаьттача шерашка а тӀехьагӀа а шийна инаралаш юкъе хиннача доттагӀалах.

Цо дувцар: «ТӀом а баь, салоӀаш яр тха полк. Цу ханна хьунагӀа гӀолла боагӀача новкъа гучаьлар автомашина. Цу чура Ӏобаьлар эпсараш. Царна юкъе вар ховза а хоза а волаш, полковника форма тӀаьеха цхьа саг. Из хиннавар тха дивизе командир Х. Мамсуров. ХӀара салтечоа тӀа а волаш, къамаьл дора цо. ЦӀаьхха соли хьалхашка хоха а сеца, «Хьо Кавказера-м вац», — хьаттар. — «Ва, Нохч-ГӀалгӀайчера», — жоп делар аз. — «ХӀаьта со Къулбаседа ХӀирийчера ва, хий мехкахой да-их», — аьнна тоӀабаь со мархӀаевеллар цо.

Цу хана деиз дукхаза вӀашагӀлеттадалар тхо. Коталон ди тӀанхаьчача хана Будапешта уллув цхьан моттиге латтар тхо. Штабера хьааравальар тха комдив. Со бӀаргаэвайча аьлар цо: «ДагалоацаӀа сурташ даха деза вай». Цига фотограф а воалаваь тӀема новкъостий а хьатеха сурт даьккхар оаха».

Из сурт Джабраилова желаду еза реликви санна.

Джабраилов Алимпаша дукха ха йоацаш Грозне венача хана валар Мамсурова цӀерагӀара улица йолча. Наькъаш вӀаши кхетачара лаьнна Грознески Ӏана уллув гӀолла ӀоӀоагӀа из. Цу улицагӀа я дендросад, профилакторий, школаш, пхезлей мийсазел вӀаштӀардаь цӀенош, тикаш, кафе, «Турист» яха база. Цунга хьежаш, Алимпашас аьлар: «Улица хоза-м я».

С. ВОРОНИН.

СУРТА ТӀА: Грознера Х. Мамсурова цӀерагӀа улица.

Г. КУРИЛЕНКО сурт.

«ЭКСПРЕСС-2» МАШИННАЬКЪА БИЛЕТАШ ДОХК

Москве болх бе йолаенна гаьнарча моттигашка ухаш йолча пассажирски поездашта билеташ дохкаш йола «Экспресс-2» яха керда электронни автоматизированни система.

Электроника еай московски кассирашта гӀонна 1972 шера — цу хана хьалхара билет пассажира деннар «Экспресс-1» яха система яр. Амма цо дилла кхоачашдацар ахкап замалахьа нах дукха дӀа-са ухача хана миллионаш нах бахаш йолча города бахархой хьашташ. Цудухьа езаш хилар кхы а кӀоагӀагӀа йола система — «Экспресс-2». Цунна Москве юкъе хьалъяь я лакха здани, цу чу боалл система хьоа, из бувзабенна бе города тайп-тайпарча районашкарча кассови залашца, транспортни агентствашца.

Хьалхарчул дукха а дикагӀа я «Экспресс-2» яха система. Укхаза пайда эцаш я вай мехка хьаьйола керда повхала ЭВМ. система дукхагӀа универсальни а производительни а я, цо кхоачашъю массехк совнена операцеш. Шерденна хӀана проездной документаш автоматизированни хьесапе дохкилга а.

Нагахьа санна «Экспресс-1» яхача система массе а дийнахьа ши бӀаь эзар гаргтача пассажирашта гӀулакх а деш, 600 городской кассана бувзам хинна бале, «Экспресс-2» боккхагӀа бергба сервисе боарам — Москве хьаелл кхы а 400 касса. Иштта, эттара дукхагӀа дӀа-са ухача хана а нах билеташта аргӀагӀа латта безаргбац. ХӀанзарча сихе болх беш йолча электронно-вычислительни техниках пайда эцаш хиларо торо хулийтаргья секунде 50 заказ кхоачашде. Шербенаб система дагалоаттам а. Нагахьа санна «Экспресс-1» яхача система информаце банке 350 поездашкарча моттигех хоамаш хиннадале, кердача системага уж ши эзарнега кхаччалца да. ХӀаьта запросий дукхал дийнахьа бусе цо цхьалха доахаш дола, 180 эзарнегара цӀ-ах миллионага яхьачад.

Цу шин система цхьанне шоллагӀчоа гӀо дерзде. Нагахьа «Экспресс-1» яхачо дохка билеташ поезд дӀаяхалехьа 1—10 ди хьалхагӀа дале, «Экспресс-2» дохкараш 3—45 ди хьалхагӀа да. Иштта, шоллагӀа йолча система шийна дӀатӀалаьцад дукхача ханара езаниаш кхоачашъяра декхараш. Цу шедолчо дукха а аттагӀа баьб гаргарча шин денна дола заказаш кхоачашдара электроника беш хинна болх.

Кассирий болх дикка аттагӀа беш я укхаза кхьейоалаь керда билетно - нассови дисплеяшцара терминалаш. Царга гӀолла вӀаштӀехьдоал кассирий «Экспресс-2» яхача система электронно - вычислительни машинаца бувзам лоаттабе. Нагахьа санна компьютера вӀаштӀехь ца доале хьадача поезда билет дохкара декхар кхоачашде, (деррига билеташ дехкад), из хьож цу сагӀорахьа йолхача кхьча поездашкара моттигаш езий.

Кердача система вӀаштӀехьдоал массехк сага лаьрхӀа дола проездной документаш дохка: цхьан бланка тӀа хул шиннегара шийттанега кхаччалце болча пассажирий билет.

ХӀанз «Экспресс-2» яха система ханал хьалхагӀа билеташ мел дохкаш йолча городерча кассашта гӀулакх деш я. Кастта цу система гӀонца йиш хургья Москвана юхе мел ухача городашка а станицашка а столицера ухача поездашта билеташ дохка.

Цу тайпара системаш хьаеш латт хӀанз Киевех Ленинградех. Укх шера болх бе дӀайоалалла езаш я уж. АргӀагӀа я кхыйола йоккхий машиннаькъа узлаш а. Иштта, берригача а мехка хьахулаш латт машиннаьнъий керттерча лостамашка билеташ дохкара йола юкъарсоюзни автоматизированни система.

Александр ДАВИДЬЯНЦ. (АПН).

НИЗ СОВВБУВЛ, ХЬИНАР АЙЛУ

Гудермесерча медицински инструментий завода администраци, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш шоашта могаш дола гӀо ду салоӀача деношка дӀа-хьа баха, отпускаш йолча хана мехка тайп-тайпарча курорташка, санаторешка, салаӀара цӀеношка заводчашка шоай могашал тоайтара. Иштта йоакхо ю берий а пионерлагерашка, турбазашка, турпоходашка кхувлеш салоӀийташ.

Шоай еча йолихох кхеташ, хьинаре кахьег завода болхлоша.

Республике ледаета социалистически яхье кварталера квартале призови моттигаш йоахаш хьайоагӀа тха завод. Укх шерарча шоллагӀча квартале а цоалло лыккхий цо.

Укх шера мишта салоӀ къахьегамхоша? Санаторешка, салаӀара цӀеношка, пансионаташка баха 25 профсоюзни путевка еннай. Царех цхьаярех салеӀа цӀабаьхнаб цхьабола болхлой. Иштта дика салеӀа ший могашал а тоаяь кердача низаца болх бе болабеннаб: гальванин М. Денисенко, распред В. Нефедова, шлифовщица Р. Тайсумова, завода детсада воспитатель В. Кабзарь. Къулбаседа ХӀирашкаьарча санаторе баха хийчулуш ба сверловщица Т. Гириева, кладовщик Т. Башхаджиева. Вай Серноводск яхача курорте яха путевка еннай Х. Газимаханевайна.

Социалистически яхье вотбаьннарашта мах боацаш тел путевкаш. ДукхагӀча даькье уж я бригадашта, сменашта хӀиранк шоаттен шин дийнахьа салаӀа луш йола путевкаш.

Масала, хьалхарча квартале котьяьннарех яр В. Кобелева. Х. Гириевай бригадаш. Царна елар шин дийнахьа «Беной» яхача турбазе баха бокъо луш йола мах боаца путевкаш. Сакъердаме салеӀар цар цига: доаман фо, хоза Ӏалам. Цух совгӀа, цу коллективашка дукха бе илли ала, халхараш де хоаш боли нах, спортсменаш. Цуморча яха дика хов найпанегӀа хургйолча тайпара шоай салоӀеш вӀаштӀехьбаьнна. Из тайпа са а леӀа цӀабийрзача, къахьегама воз кӀира дӀадоладеш эдь да оал маза лертӀа болх ца бар. 8 бетта баьча балхах хьалхаве лыккхачарна яла уж тайпа шин ден лаьрхӀа 30 путевка я профсоюзни организаце.

Декабрь бетта йолалу профком аьлий нахага дикагӀа салаӀийтаре уйла е. Оттаю цехий, бригадий коллективаш Каспийски форда тӀа яхийтара графикаш. ДӀайха ахка хьа тӀа ма эттинге болх цӀига салаӀа. Каспийски форда тӀа салеӀад шлифовально - полировальни, слесарно-механически, транспортни цехий, заводоуправлене къахьегамхоша.

Заводчаний могашал лорарча юазаенна я цхьаькха цхьа форма. Из я цхьаболча, унакцӀено дика йоацача пиха мах боацаш диетически даа хӀама луш хилар. Цу уйшара шоай могашал тоаеш укх тӀеххьарча шин бетта 80 саг хинная.

Пионерлагерашка дика салеӀах заводчаний бераш а, хӀаьта лакхерча классашка дика дешаш бераш а хиннаб итт-итт ди доахкаш «Цей» яхача турбазе баха, мах боацача путевкаех салоӀаш.

Деш мел дола дикадар дийша вартвац. Баьда, цаӀ да белгалдаьнна: хӀара шера еча анализо хьагойт хӀара шера могашал дики йоацараш кӀезигагӀа хуваьга. Цо гучудоаккх дика салаӀар къахьегама дика гӀонча волга.

Н. БОРИСОВ.

СПОРТ

ДЗЮДО

Город Пензе хилар «Урожай» ДСО Центральни Совета дзюдох йола йиййда чемпионат. Цига дика толам баьккхар вай мехкахочо Дикиев Хас-Мухьмада. Цо вӀаштта шоаза котало лыккхар шин тайпара дозал долча борецашта юкъе. ХӀаьта 95 килограммага кхоачаш дозал дараашта юкъе вай спортсмен эша а веш хьалхара моттиг йоакх цо. Яхьий тӀеххьарча дийнахьа Аргунерча юкъерча школа выпускнико дӀаьакха а гойтар ший говзали низи. Абсолютни весовой категоре а цунга кхача могаш борец хилацзар. Цунга хьежжа Дикиев Хас-Мухьмадах юрташкарча», спортсменашта юкъе СССР шоаза чемпион хилар. Цун тренер ва И. Аюбов.

Цу тренера кхеваьча кхы шин спортсменах а-цу турнире призёреш хилар. 78 килограмм дозал долчарна юкъе шоллагӀа моттиг лыккхар Эртиихоев Иарбе, хӀаьта 86 килограмм дозал дараашта юкъе кхоалагӀа хилар Асхалов Руслан. Уж берригаш юкъьебихьаб «Урожай» ДСО ЦС гулъьача командa, сентябрь юкъьехаьчача цар дакъа лоацарга город Уральске хургйолча ВЦСПС командни чемпионате.

Д. МУСАЕВ.

«Ер дерригa а дена даз-их са».

И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

ФЕ ХИЛА

ХӀара дийнахьа наькъашка аравал итташ бӀаьш автомобилаш. Гаражашкара уж аравалалехьа хьала веза царга паьнъа лелара кхерамзле Ӏалашъеш дий-те цар технически хьал. Технически гӀаьхьа еие рейса аравалийта бокъо яц моллагӀа а транспорт.

«Мухь кхухьея легковойи автомобилаш, автобусаш, автопоездаш. Кхерамзленои технически хьеикрен дӀадехараш. Хьалхра метрдаш» яха технически хьалара керда Паччахьалкхен стандарт укх шера 1 сентябре деиз юкъейоалаярца наькъ тӀа дӀа-хьа лелара Правилашта цхьацца дола тӀатохарани хувцамаши даьл. Цар чулоац транспорта технически хьалах дола деииш а: рулевой управлени, торнозаш, шинаш, чархаш, арахьара серпал тела приборош. Наькъа лелара кхерамзле дукхача даьнъе царех тийша я.

Укх шера республике 9 автоавари яьй кхо саг ве а вуаш. 19 саг лоза а веш, транспорт технически гӀаьхьа ца хилар бахьан долаш.

Шелковской районе, Моздок — Кизляр яхача наькъ тӀа 424-ча километре (Къулбаседа - ХӀирий АССР, Моздокски АТП) кӀалтӀа а ийкха кювета чу хаьрцай водитела В. З. Басиева лекхаш хинна автобус, 4 пассажира човнаш хилар, вонаш лозабир. Хьежача гучадаьлар рулевой управлени технически телха хинна хилар.

Доккха зулам а доалаш наькъа - транспортни хьовзам хиннаб Сунженски районе, № 1 йолча Серноводски юкъера юртбоахама профессионально - технически училища дешархо, кхенза вола Криволапов Андрей кабина чу кхы 3 пассажир а ховаь гувнаш долча новкъа гӀолда хьавоагӀаш, из ниййсье а ца могаш, трактор кювета чухоарцайь. Ше цигга вийнав, хӀаьта пассажираш човнаш а еш лозабаьб.

ДӀадахача кӀирагӀа (23—30 августе) республика наькъашка 27 автоавари хиннай, 6 саг веш а 34 сага човнаш а хулаш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

КУЛЬТУРА ХОАМАШ

РУМЫНЕРА ХЬАЬШИЙ

Вай мехка дӀахьош да советско-румынски доттагӀала кӀира. Цу цӀейна хетадаь селхан деиз вай республике хьоашалгӀа ена концерташ луш я «Румынски эстрада седкъий» яха ансамбль. Цун солисташ ба Михаэла Рунгану, Дида Драгон, Рении Дантел. Цига дакъа лоацаш я Румыне эгаре дикагӀчарех цаӀ йола «Этос» яха эстрадни коллектив.

Из ансамбль хьахиннай 1972 шера г. Яссы яхача университетски центре чакхъяьнача «Студентий искусство» яхача фестивале. «Этос» яхача ВИА-ла чувоагӀаш ва 5 вокалист-музыкант. Цар массане а чакхъяьккхай город Яссера Д. Жорика Энеску цӀерагӀа йола консерватори.

Дукхача мехкашка бовзаш а безаш а ба цар кхоллам.

Йоккха исполнительски говзал я цу ансамбле дакъа лоацаш мел волча сага. Цу коллективера дикаа воаш болча артисташ дакъа лаьцар 1978 шера Сибиу яхача городе хиннача къаман фестивале. Цар программала хьожайир хьалхара преми. ХӀаьта цига дакъа лаьцача пианиста Кристей Корнелас цу фестивале дикагӀйола пианист яха цӀи яьккхар.

ЮРТАШКАРЧА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Вай республике дика йовзаш я Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа артиста Эдисултанов Шитас кулгалдеш йола «Сакъердаме сахьат» яха эстрадни группеи РСФСР заслуженни артиста Дагаев Валида дакъа лоацаш йола «Илли» яха фольклорни ансамбли. Иштта, дукхача хана деиз вайна массаена довзаш а дезаш а да Российски Федераце заслуженни артистка Айдамирова Марема доахаш дола вайнахьа а кхьча къамий а илеш. Къастта дика болх бу цу наха Нохч-ГӀалгӀайчен юрташкарча къахьегамхошта шоай кхоллам бовзийташ. Уж коллективаш ца хулаш цар сакъердамеча программашка ла ца дувгӀаш атта саг коравоагӀаргвац вай юрташка. Шоай коллективашца хӀанз уж артисташ юрташкарча гастролашка ба. ЦӀаьхха а шоай кхоллам цар бовзий таргба Шелковской, Наурски, Шалински, МагӀалбика, республика, кхьча районий юрташка бахача нахa.

СИБАРЕГӀЕН ГОРОДАШКА

Нохч-ГӀалгӀайчен зрителашта меттел мехка а чӀоагӀа езаенна я вай республикера «Ичкерия» яха эстрадни ансамбль. Мехкарча дукхача городашка гастролешка хул из. ХӀанз укх денока из гастролашка я СибарегӀерча городашка. Ший кхоллам цо бовзийтаргба Новосибирска, Барнаула, Томска, Красноярска, Кызыла эстрада езарашта.

Ансамбле дакъа лоацаш ба солисташ: Нохч-ГӀалгӀай АССР заслуженни артист Ковалев Вадим, Ташаева Марина, Исраилов Майрбек, Нохч-ГӀалгӀайчен оригинальни жанра эгара хьалхара иллиалоист Хадижат Балаудин.

ЭСАМБАЕВ—КРЫМЕ

Крымерча къахьегамхошта, цигарча курорташка салоӀаш болча тайп-тайпарча моттигашкарча наха концерташ уттадеш гастролашка ва СССР халкъа артист, Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Лакхехьарча Совета депутат Эсамбаев Махьмуд. Цигара ваьлча ший тамашийна хоза кхоллам Эсамбаев Махьмуда бовзийтаргба Калмыкерча, Ростоверча зрителa.

ЦӀАБИЙРЗАБ

Тхьо шу гаргга ха я вай филармоне болх беш шин актера театр дола. Из вӀашагӀделлараш ба мари сесаги — РСФСР заслуженни артисташ Надеждина Нонна Хавричев Евгений. Вай мехка кӀезига я уж ца хулаш йола моттигаш. Массанаьха безаш лоархӀаш тӀаэц уж. Къастта нагирхоша, хӀана аьлча, дукхагӀча даькье царна хетабаь цар кхоллам болаш. Иштта массане безаме тӀаэцац я цар тӀеххьара «Саг хила!» яха программа а.

Воронеже, Белгороде, Курске, Ореле, Туле, Калуге, Брянске бахача наха из композици а гойта цӀабийрзаб уж укх денока.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 СЕНТЯБРЬ
ЗНАНЕЙ ДИ

1 ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — Документальни фильмаш: «Из тӀемаш хьена йиццьеннац», «Кхиника даьха нанах саг».
9.15 — «Спортлото», 35-гӀа тираж.
9.25 — «Дика тешараш дукхагӀа».
9.55 — Илли олаш ва СССР халкъа артист В. Гришченко.
10.25 — «Хьона дагадоагӀий, новкъост...».
11.25 — «Ханина вашараш».
11.40 — Саг. Хаьтта. Вселенни.
12.25 — Балета артистий концерт.
12.55 — «Лики. Хувцаннай шераш». Киноочерк.
13.15 — Тембровни баяний ансамбля концерт.
13.40 — «Бахара ваха путевка».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Планета тӀарча берашта юкъе доттагӀал да». Концерт.
15.20 — Тахан — Знаней ди.
16.05 — «Наьна лаьтта хьамсара денош». «Песняры» яхача ансамбля концерт.
16.35 — «Кердадараш».
16.40 — Мультфильм.
17.15 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенски къамаьл.
17.45 — «Хьайбий дунен тӀа».
18.45 — Мазаар лоарабара Советски комитета председатела Ю. А. Жукова къамаьл.
19.20 — «Юртара хьехархо». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кинопанорама».
23.00 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуйрӀийнара гимнастика.
8.15 — «Нагахьа санна хьа уналцӀена хила безам бале».
8.30 — «Художникех дола дувцараш». Скульптор В. Мухина.
8.55 — Музыкальни передача «Ӏуйранара почта».
9.25 — Ритмически гимнастика.
9.55 — «Егор Иваныч». Телевизионни документальни фильм.
10.55 — «Маяковский вайца ва».
11.50 — «Музыкальни киоск».
12.20 — Читински телевидене студе программа.
13.40 — М. Смирнов — «Городе хаттам дика ба». Телевизионни спектакль.
15.30 — Нохч-ГӀалгӀайчен кӀира. СССР — ЛНДР: доттагӀалла барта.
15.40 — Тахан — Деррига халкъа цӀейн Знаней Ди (нохчий меттала).
16.00 — Мехкдаьттан газеи промышленноста балхахой Денга. «ДикагӀа йола продукци дукхагӀа» (нохчий меттала).
16.25 — Оаха безийна лоаца дӀатӀаийца.
16.45 — «Телевизионни хьаьша цӀа».
17.30 — Останкина Концертни студе лыкхархошта дола концерт.
18.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Днепр» — «Шахтер». Перерыв йолаш (19.45)— «Байла даьлья хийла бераш!».
20.45 — Калининград хилача городерча Калинина цӀерагӀча ДИ духовой оркестра выступлени.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Плюшак дав цикск». Художественни фильм.
22.40 — Водномоторни спортах йола СССР чемпионат.

2 СЕНТЯБРЬ
МЕХКДАЬТТАН ГАЗОВНИ ПРОМЫШЛЕННОСТА БАЛХАХОЙ ДИ

1 ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Донкаш ва дунен халкъашта юкъера конкурсий лауреат В. Овчинников. (Фортепьяно).
8.45 — Документальни фильма премьера. «Мехкдаьтта контиментa тӀа».
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Гуламк ду Советски Союза».
11.00 — «Унахцӏено».
11.45 — Музыкальни передача «Ӏуйранара почта».
12.15 — «Хиими техникех». Киножурнал.
12.30 — «Юрта сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Вадик» яхача Майде тӀа байрамхаш». Вьетнама Социалистически Республика къаман цӀейна йола киноочерк.
14.15 — «Къолап» яхача вокально - инструментальни ансамблея концерт. (Вьетнам).
14.45 — Бераашта — фильм. «Первоклассница».
15.55 — «Кердадараш».
16.00 — Тахан мехкдаьттан газеи промышленноста балхахой Ди. Дакъа лоац СССР газеи промышленноста министра В. А. Динкова.
16.30 — «Путешественникий клуб».
17.30 — Мультфильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъара панорама».
18.45 — «Шуи письмошка хьежа». Мехкдаьттан газеи промышленноста балхахой валахех дола концерт.
19.30 — «Ваьде бос болча Невай тӀа» телевизионни документальни видовой фильма премьера.
19.45 — «Вада. Саймон, вода». Художественни фильм (США).
21.00 — «Ха».
21.35 — Футбольни обозрени.
22.05 — Эстрадни илле дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Сопот-84».
23.10 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка а дӀаотта!».
8.30 — «Берашта оаххарен».
8.50 — Мультфильм.
9.00 — «Эрсий мотт».
9.30 — «Юртарча улица тӀа вӀашагӀкхетар». Телевизионни документальни фильм.
10.00 — А. Скрябин — Симфони № 3.
10.50 — «Очевидное невероятное».
11.40 — «Цхьаккхгара дӀадолаваьвр деррига а». Бераашта дола телевизионни художественни фильм.
13.00 — «9-гӀа студи».
14.00 — СССР-н ЛНДР-н кагиркой доттагӀаленни бартах Нохч-ГӀалгӀайчу вӀашагӀкхетар торжественно хьадаллара трансляци.
15.10 — «ГӀорбаьнна бола советски исполнителаш — Ленински преми лауреаташ». СССР халкъа артиста А. Соловьяненко концерт.
15.55 — «Къонахчал». Телевизионни художественни фильм. 6-гӀа сери.
17.00 — СССР футбола чемпионат ЦСКА — «Пахтакор».
18.45 — «Чекхбаьннача тӀема эхо». Документальни фильм.
19.20 — «ДоттагӀал» яхача дунен халкъашта юкъерча яхьашка. КӀалтохаргах латар, Самбо.
20.00 — «Бийса даькъал хийла шуи, бераш».
20.15 — Водномоторни спортах йола СССР чемпионат.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Трубач карьера». Художественни фильм.

РАДИО

1 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
6.55 — Передачий программа (эрсий, гӀалгӀай меттала).
8.15 — Знаней Денна хетаь радиолинейка.
8.25 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.30 — «Сердало» газета обзор.
8.35 — «Машар — хане бехаш ба». Къамаьл деш я Нохч-ГӀалгӀай республикански Машар лорабара Комитетен Советски Машара фондан отделение бахктохаме секретарь Р. Саламова (эрсий меттала).
10.15 — «Тахан милицений цӀай ди» (гӀалгӀай меттала).
10.35 — Реклама.
11.00 — Концерт (эрсий меттала).
11.30 — Радиокомпозици (эрсий меттала).
12.40 — «Бийна машар беза». Радиокомпозици (нохчий меттала).
13.00 — Реклама.
15.15 — «Сигала дения дараш ба». Къамаьл деш ва Нохч-ГӀалгӀай республиканский ДОСААФ-а председатела заместитель Ю. Волков.
15.25 — «Социалистически яхье нотало яьккхараш балхаь», «Гвардейский» яхача совхозера передача.
15.35 — «Социалистически яхье дневник» (эрсий меттала).
15.45 — Машара Денна хетаь музыкальни программа.

УКВ

17.00 — Шоатта денна вараш.
17.30 — Дукхадеза иллеш.
18.05 — ДоттагӀий иллеш.
18.25 — Сайрийнара концерт.

2 СЕНТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачий программа (эрсий, нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш.
8.25 — «Шоана дукхадеза мукамаш».
11.20 — «Мехкдаьттан газеи промышленноста болхлой Денна хетаь музыкальни программа» (эрсий меттала).
15.15 — Ашараш.
18.00 — «Дешархой глобус» радиовыпуск (эрсий меттала).
18.30 — «Къона тӀехье» (нохчий меттала).
18.50 — «АшарашцагӀа доттагӀал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).
19.00 — СССР-ен Лаосски Халкъа Демократически Республикин нагиркой доттагӀален солидарностен вӀашагӀкхетар торжественни хьалe хьадаллара кетаь репортаж (эрсий меттала).
19.30 — Лаосский халкъа музыкальни концерт.

УКВ

17.00 — Наханоеске Игора дешаш иззда иллеш.
17.20 — «Сакъердамача тагӀе тӀа» яха передача.
17.35 — Илли оал Чанараева.

Хенан хоамаш

Тахан республике гӀоллея Грознен морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 20—25, Грозне 22—24 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоален ломмеи морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух я хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 9—14, дийнахьа 17—22 градус йӀовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДӀАХОХЬОШ ДА 1985 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА
Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.
Газета яздара мах: шера—4 соми 8 кепиги, ах шара—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктоккхача секретара — 2-84-88; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05258. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3702.